

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню магістра

студента Ісаєва Ігоря Сергійовича

(ПІБ)

академічної групи 072м-22-1 (денна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Управління депозитними ресурсами комерційного банку (на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Крилова О.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букреєва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістра**

студенту **Ісаєву Ігорю Сергійовичу** академічної групи **072м-22-1**

(прізвище, ініціали)

(шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

На тему: «Управління депозитними ресурсами комерційного банку (на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **06.11.2023** №**1353-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	25.09.2023- 01.10.2023
Розділ 1	Теоретично-методичні підходи до управління депозитними ресурсами банку	02.10.2023- 20.10.2023
Розділ 2	Аналіз депозитних ресурсів на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	21.10.2023- 05.11.2023
Розділ 3	Удосконалення методичних підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	06.11.2023 22.11.2023
Розділ 4	Оцінка ефективності впровадження методичних підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку	23.11.2023- 03.12.2023-
ВИСНОВКИ		04.12.2023- 05.12.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	06.12.2023- 08.12.2023

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

О.В.Крилова

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 01.09.2023 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 11.12.2023 р.

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

І.С.Ісаєв

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ісаєв І.С. Управління депозитними ресурсами комерційного банку (на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК») - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – (ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»). - НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

У магістерській роботі досліджено теоретичні та методичні засади управління залученими ресурсами банку. Проаналізовані основні сучасні підходи до їх оцінки та оптимізації. Розглянуті основні шляхи ефективного управління залученими ресурсами в умовах економічної кризи. Проаналізований фінансовий стан банківської системи України, окреслені основні її проблеми. Визначено сучасний стан АТ КБ «Приватбанк» з точки зору оцінки стану залучених ресурсів. Удосконалено методичні підходи до удосконалення управління залученими ресурсами, досліджені фактори, які впливають на їх рівень. Обґрунтовано запровадження моделі управління залученими ресурсами банку на основі комплексного підходу та розрахована можливість її використання в АТ КБ «ПриватБанк». Запропоновано удосконалення організаційно-економічного механізму управління залученими ресурсами банку.

ДЕПОЗИТНІ РЕСУРСИ, ДЕПОЗИТИ, КРЕДИТИ, ПАСИВ, ПРОЦЕНТНІ ДОХОДИ, ЛІКВІДНІСТЬ

ANNOTATION

Isaiev I.S. Deposit resources management of a commercial bank (based on the example of JSC CB «PRIVATBANK) - Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's qualification in specialty 072 Finance, Banking and Insurance. - (OP «Finance, banking and insurance»). - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2023.

In the master's work the theoretical and methodological foundations of management attracted resources of the bank. The basic modern approaches to their evaluation and optimization. The basic ways of effective management of the resources involved in the economic crisis. The analyzed financial position of the banking system of Ukraine outlined its main problems. Defined the current state of “PrivatBank” PJSC CB in terms of assessment of borrowed resources. Methodical approaches to improve the management of resources involved, investigated the factors that influence their level. Grounded introduction of management models attracted resources of the bank through an integrated approach and intended use of the possibility of “PrivatBank” PJSC CB. An improvement of the organizational and economic mechanism of attracted resources of the bank.

DEPOSIT RESOURCES, DEPOSITS, CREDITS, LIABILITIES, INTEREST INCOME, LIQUIDITY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ.....	11
1.1. Сутність та принципи управління депозитними ресурсами банку	11
1.2. Організаційний механізм управління депозитними ресурсами банку	18
1.3. Методичне забезпечення управлінням депозитними ресурсами банку.....	26
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	35
2.1. Аналіз стану банківської системи та депозитних операцій України в 2020-2022 роках	35
2.2. Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк».....	45
2.3. Аналіз ефективності депозитної політики АТ КБ «Приватбанк».....	52
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	60
3.1. Удосконалення організаційного забезпечення механізму управління депозитними ресурсами АТ КБ «Приватбанк».....	60
3.2. Моделювання оптимального портфеля депозитів комерційного банку з заданими критеріями фінансової стійкості.....	66

3.3. Оптимізація портфелів залучених і запозичених грошових коштів комерційного банку АТ КБ «Приватбанк».....	71
Висновки до розділу 3.....	76
РОЗДІЛ 4 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	78
4.1. Розрахунок оптимального портфеля депозитів АТ КБ «Приватбанк» з заданими критеріями фінансової стійкості.....	78
4.2. Пропозиції з удосконалення депозитної стратегії банків в Україні в умовах воєнного конфлікту.....	80
4.3. Визначення оптимальної структури залучених ресурсів АТ КБ «Приватбанк».....	89
Висновки до розділу 4.....	93
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	104

ВСТУП

Актуальність теми. Забезпечення банків достатньою кількістю грошових вкладів – це одна з ключових стратегічних задач, яка визначає розвиток банківської сфери і взагалі економіки України. У банківській галузі дуже важливо правильно формувати депозитні ресурси, враховуючи їхні строки, структуру та вартість. Ця задача вимагає ефективного управління процесом залучення грошових коштів від клієнтів.

Банківська діяльність в Україні відбувається в умовах великої невизначеності та ризику, що може призводити до фінансових труднощів та втрат. Це ставить під загрозу структуру активів банків та може знижувати ефективність їх операцій, викликаючи непередбачені ситуації.

Оскільки грошові вклади населення є одним з основних джерел фінансування економічного зростання в більшості країн світу, аналіз ринку депозитів та пошук способів зміцнення захисту банківських вкладів потребують глибокого розгляду та науково обґрунтованих рішень.

Багато досліджень українських та зарубіжних науковців, таких як О. Д. Василик, М. І. Савлук, В. Кириленко, С. Л. Коваль, Л. Г. Батракова, Н. І. Версаль, С. В. Волосович, О. Д. Жилан, О. І. Лаврушина, А. Ю. Петрова та інші, розглядають проблеми депозитної діяльності сучасних банків. Однак ще залишається багато нерозглянутих аспектів, таких як ризики, пов'язані з депозитами, їх формування та управління.

Навіть із застосуванням сучасних підходів та високого професіоналізму банківських менеджерів, українські банки все ще зазнають значних ризиків у формуванні політики залучення депозитів. Багато з наявних досліджень не розглядають депозитну політику в комплексі, яка б враховувала економічні, соціальні та політичні цілі, спрямовані на підвищення рівня розвитку економіки. Роботи західних дослідників не враховують специфічних умов інституційного середовища трансформаційної економіки в Україні.

У зв'язку з ускладненням ситуації в банківській системі через фінансову

кризу, ці аспекти вимагають глибшого розгляду як теоретично, так і практично. Саме це обґрунтувало вибір теми, мети та завдань даної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та удосконалення методичних підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких наукових завдань:

- систематизовано теоретичні підходи до управління депозитними ресурсами комерційного банку;
- проаналізовано ефективність управління депозитними ресурсами комерційного банку;
- удосконалено методичні підходи до управління депозитними ресурсами комерційного банку;

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління депозитними ресурсами комерційного банку.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення методичних підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку.

Методи дослідження. У роботі використано різноманітні методи дослідження для аналізу та узагальнення діяльності банку. Статистичний метод був використаний для аналізу банківських даних. Загальнонаукові методи аналізу та синтезу були використані при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду управління депозитними ресурсами комерційного банку. Економіко-математичний метод був застосований для розробки моделі управління депозитними ресурсами банку. Абстрактно-логічний метод був використаний для обґрунтування теоретичних висновків та практичних рекомендацій.

Для обробки отриманої інформації використані методи групування, порівняння, використання показників середніх та відносних величин, а також методи графічного зображення. Основою для досліджень були результати економічних студій, які базувалися на зарубіжному та вітчизняному досвіді

банківської діяльності. Інформаційні джерела включали законодавчі та нормативні акти, періодичні та монографічні видання, а також статистичні зведення Національного банку України та річні фінансові звіти комерційних банків.

Наукова новизна одержаних результатів.

В результаті досліджень, автором удосконалено методичний підхід до управління депозитними ресурсами комерційного банку на основі комплексного підходу, який, на відміну від існуючого, дозволяє побудувати оптимальну структуру депозитних ресурсів в балансі банку з точки зору максимізації чистого процентного доходу.

Очікувані результати. Теоретичні та практичні положення, висновки та методичні рекомендації, які були розроблені в даній роботі, мають великий потенціал для використання комерційними банками в умовах воєнного та післявоєнного періоду. Ці результати можуть бути корисні для банківської галузі в управлінні депозитними ресурсами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розробленні методичні рекомендації щодо управлінням стратегічним плануванням можуть бути використані банками в умовах невизначеності та воєнного стану.

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їхнє практичне значення були викладені у науковій статті наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України (Крилова О.В., Федорова О.Г., Ісаєв І.С., Сухов Р.В. Місце банківської системи України в післявоєнній відбудові країни Економічний вісник Національного гірничого університету. 2023. Подано до редакції.)

Публікації: Результати кваліфікаційної роботи магістра опубліковані у

фаховому виданні обсягом 0,38 у.д.а.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу чотирьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 106 сторінок. Робота містить 16 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел зі 55 найменувань, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

1.1. Сутність та принципи управління депозитними ресурсами банку

Банки є посередниками у фінансовій сфері, які здійснюють операції з залучення та розміщення грошових коштів. З одного боку, важливо правильно залучати ресурси на ринку, з іншого - ефективно їх розміщувати серед підприємств, організацій та населення. Від операцій зі збирання коштів залежить обсяг банківських ресурсів та масштаби діяльності банків. Ефективне розміщення ресурсів підвищує доходність та ліквідність банків, гарантує їхню фінансову незалежність та стабільність.

На сучасному етапі розвитку особливу роль у формуванні ресурсів банків відіграють кошти населення. У вітчизняному фінансовому ринку відчутний вплив зовнішніх економічних змін, невизначеність вкладників у вірогідності своїх заощаджень та загальна недовіра до банків. Проте наразі 90% потреб у грошових ресурсах для активних банківських операцій забезпечують депозити. У контексті зростання інфляції та нестабільності національної валюти набуває важливості вибір оптимального методу залучення грошових ресурсів та шляхи підвищення ефективності депозитної діяльності банку.

Ресурси комерційного банку - це сукупність грошових коштів, які перебувають у його власності та використовуються для проведення активних операцій [39]. Ураховуючи джерела формування ресурсів банку, їх структуру можна описати як загальну кількість власного капіталу, депозитних та запозичених коштів, які використовуються з метою здійснення активних операцій. Депозитні кошти - це грошові кошти, які банк приваблює на вклади та депозити від фізичних та юридичних осіб. Банки залучають вільні кошти через різні види депозитів та відкривають різні види банківських рахунків. Запозичені

кошти - це грошові ресурси, які банк отримує шляхом надання міжбанківських кредитів.

У вітчизняній економічній літературі термін «ресурси комерційних банків» або «банківські ресурси» визначається як:

1. Сукупність власних і депозитних коштів, які перебувають у розпорядженні банку та використовуються для здійснення активних операцій [5, с. 18-19].
2. Власні кошти банку (капітал) і його зобов'язання (депозитні кошти), що використовуються для проведення активних операцій [11, с. 5-7].
3. Капітал банку (власні кошти) і зобов'язання (депозитні кошти і позикові кошти) [19, с. 214].
4. Сукупність грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банку та використовуються ним для кредитних та інших операцій [33, с. 14].

Фінансові ресурси комерційного банку охоплюють його власний капітал та депозитні кошти, що надходять від юридичних і фізичних осіб на поворотній основі через пасивні операції. Ці ресурси становлять основу для здійснення активних операцій банку. Власний капітал є фундаментом банківського бізнесу і дозволяє банку розпочати свою діяльність, тоді як депозитні кошти забезпечують його функціонування. Комерційні банки виступають посередниками між тими, хто має вільні кошти, і тими, хто потребує фінансування. Збираючи грошові заощадження від клієнтів, банки перетворюють їх на позиковий капітал, який надається у позику з умовою повернення під відсотки.

Оскільки депозитні ресурси є найзначущою частиною банківських ресурсів, важливо розглянути їхнє місце в структурі банківських активів. Це дозволяє банку забезпечити надійну та стабільну фінансову базу для своєї діяльності.(рис. 1.1).

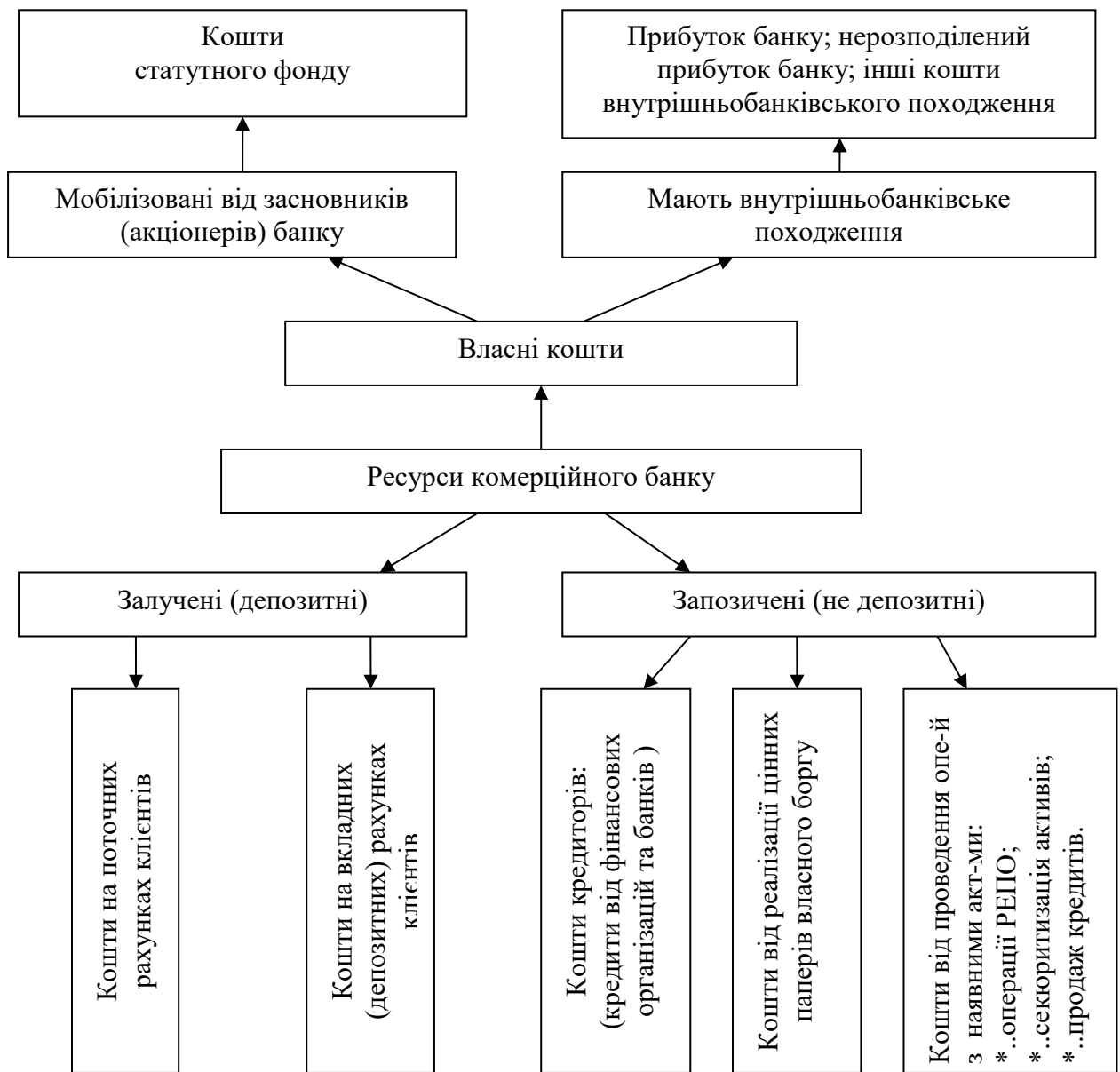

Рис. 1.1- Структура банківських ресурсів [18]

Власні ресурси комерційного банку включають кошти, які формуються при його створенні за рахунок внесків акціонерів та відрахувань від прибутку. Ці ресурси є відправною точкою для організації банківської справи та в основному служать гарантом прибутковості і фінансової стійкості банку.

Депозитні кошти складають найбільшу частину ресурсів та використовуються як основне фінансове джерело. Залучення депозитних ресурсів дозволяє розширити обсяг банківської діяльності, оптимально використовувати власний капітал, прискорювати формування ресурсної бази для

реалізації різних програм і в кінцевому підсумку підвищити ринкову вартість банку.

Зважаючи на особливості комерційної банківської діяльності, основний акцент робиться на управлінні депозитною базою. Ефективне управління формуванням депозитної бази визначає стабільність та надійність ресурсів банку, його прибутковість і подальший розвиток як банківської установи.

У глибокому аналізі літературних та наукових джерел, які розглядали питання управління формуванням депозитних ресурсів комерційного банку, можна виявити різні підходи та визначення цього поняття. Це викликає потребу у детальному вивченні та теоретичному обґрунтуванні цього аспекту.

У відповідності з проведеним аналізом досліджень вчених, таких як А.О. Єпіфанов, І.В. Сало, Н.Г. Маслак, О.В. Васюренко, С.П. Ярошенко, О.В. Крухмаль, О.С. Кобичева, І.І. Д'яконова та інших, можна зазначити, що відсутність єдиного визначення поняття "депозитні ресурси" створює неоднозначність та потребу в уточненні його значення.

На основі узагальнення різних тлумачень у спеціалізованій літературі можна визначити, що депозитні ресурси – це загальна сума грошових коштів, які перебувають у розпорядженні банку та використовуються для проведення різноманітних кредитних, інвестиційних та інших активних операцій, що здійснюються фінансовим установою. Це поняття становить основу для подальшого теоретичного дослідження та розвитку стратегій управління депозитними ресурсами банківської установи.[25, С.117].

У глибокому аналізі літературних та наукових джерел, які розглядали питання управління формуванням депозитних ресурсів комерційного банку, можна виявити різні підходи та визначення цього поняття. Це викликає потребу у детальному вивченні та теоретичному обґрунтуванні цього аспекту.

Н.Ф. Васильєва розглядає ресурси банку як комплекс коштів, який включає в себе власний капітал і депозитні засоби. Власний капітал - це фінансові ресурси, що є власністю банку і призначені для забезпечення його стабільності та прибутковості. З іншого боку, депозитні кошти - це грошові засоби клієнтів

банку, які банк тимчасово залучає з метою подальшого використання.

Головна частина депозитних коштів припадає на депозити, які можна розглядати як грошові кошти клієнтів, розміщені в банку за певними умовами відповідно до укладених контрактів та договорів.

Напроти, недепозитні ресурси відрізняються від депозитних тим, що вони не виникають в результаті вкладень клієнтів, а набуваються банком на ринку на конкурентних умовах.

Отже, за поглядами Н.Ф. Васильєвої, банківські ресурси складають власний капітал та депозитні засоби, причому депозитні засоби включають грошові кошти клієнтів, розміщені в банку через укладення контрактів і договорів, відокремлені від недепозитних ресурсів, які банк залучає на ринку самостійно. [3, С.15].

Результати проведеного дослідження показали, що в сучасній науковій літературі існує велика різноманітність підходів до визначення поняття «депозитні ресурси». Немає єдиного підходу до їхнього визначення. У зв'язку з цим, враховуючи досвід вчених та законодавчі норми, в межах нашої роботи ми визначатимемо депозитні ресурси банку як грошові кошти клієнтів, які залучаються на певний період або без періоду, під певний відсоток або без нього, з метою їхнього подальшого використання для отримання прибутку.

Депозитна політика банку має велике значення для формування його ресурсів. Кошти, які банк залучає через пасивні операції та запозичення, стають джерелами його ресурсів, коли вони надходять у його розпорядження. Структура ресурсів кожного банку є індивідуальною і залежить від його спеціалізації, особливостей діяльності, ринкових умов та інших факторів.

Універсальні банки, які зосереджуються на короткостроковому кредитуванні, в основному користуються короткостроковими депозитами як основним джерелом депозитних ресурсів. З іншого боку, іпотечні банки, які спеціалізуються на довгостроковому кредитуванні під заставу нерухомості, залучають кошти шляхом емісії та продажу довгострокових зобов'язань, таких як іпотечні облігації.

Депозитна політика банку представляє собою комплекс заходів, за допомогою яких банк залучає депозитні ресурси на фінансовому ринку та розміщує їх серед позичальників. Ця політика визначає умови депозитів, відсоткові ставки, терміни та інші параметри угод, що впливають на привабливість для вкладників та ефективне використання ресурсів банку.

Депозитна політика банку може бути розглянута як система заходів, спрямованих на знаходження найефективніших методів формування і розширення його депозитної бази та оптимального використання наявних банківських ресурсів. Ця політика включає в себе кілька ключових напрямів:

1. Акумуляція тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів: Банк працює на те, щоб залучити кошти від клієнтів та інших суб'єктів економіки, які тимчасово не використовують свої гроші для інших цілей.

2. Формування власного капіталу банку: Банк залучає власні кошти через випуск акцій або інші інструменти для збільшення його власного капіталу, що є важливим для забезпечення фінансової стійкості та надійності.

3. Розміщення банківських ресурсів у найефективніших напрямках використання: Банк вкладає ці залучені кошти у проекти та інвестиції, які мають найвищий потенціал для отримання прибутку. Це може включати в себе надання кредитів підприємствам, інвестування в цінні папери чи інші фінансові інструменти.

Розглядаючи ці напрямки, банк відтворює фінансовий капітал, сприяє розвитку господарства та забезпечує стабільність та прибутковість своєї діяльності.[31].

Класифікація депозитних ресурсів банків є важливим аспектом їхньої сутності, і науково-методична література вивчає цю тему вичерпно. Проте, аналіз наявних джерел показує, що чіткої та повної класифікації депозитних ресурсів у економічній літературі чи законодавстві України досі не існує. Велика кількість підходів до класифікації була запропонована різними авторами, враховуючи різні ознаки.

Певні ознаки класифікації були введені давно і стали класичними для більшості країн з розвиненою ринковою економікою. Інші ознаки з'явилися недавно, у зв'язку з розвитком банківської практики та її вдосконаленням.

Шляхом комплексного аналізу та опрацювання різноманітних джерел було систематизовано існуючі підходи до класифікації депозитних ресурсів банків у науково-методичній літературі. (табл. 1.1).

У табл. 1.1 наведені класифікаційні ознаки, які дозволяють визначити стабільність та надійність ресурсної бази банку, її походження та розробити планові показники для кожного виду ресурсів.

Таблиця 1.1 - Класифікація депозитних ресурсів банку

Класифікаційна ознака	Вид
За категоріями вкладників:	кошти фізичних осіб; кошти юридичних осіб; кредитних установ;.
За валютою:	в національній валюті; в іноземній валюті;
За ознакою резидентності:	депозитні ресурси резидентів; депозитні ресурси нерезидентів.
За способом оформлення:	іменні; на пред'явника.
За способом залучення:	депозитні, шляхом підписання договору; наданні шляхом ощадного сертифікату; депозитні, шляхом видачі пластикової картки (корпоративної/індивідуальної); депозитні, шляхом видачі ощадної книжки.
За способом вилучення:	умовні; безумовні.
За цільовим призначенням:	гарантійні; дохідні.
За строками використання коштів:	ресурси з розміщенням до запитання; строкові ресурси.
За умовами залучення:	ресурси, депозитні на класичних умовах; ресурси, які мають додаткові умови залучення
За нарахуванням відсотків:	нарахування простих відсотків; нарахування складних відсотків.
За терміном залучення:	на визначений термін; без зазначення такого терміну.
За платністю:	платні; безкоштовні.
За можливістю управляти:	стабільні; нестабільні.

Для успішної мобілізації тимчасово вільних грошових коштів та їхнього перетворення в реальні кредитні ресурси, банки повинні враховувати ряд факторів, що визначають їх здатність та внутрішній характер.

Залучення ресурсів банки здійснюють за допомогою цінкових та нецінових методів. Цінові методи включають процентну ставку, мінімальну суму залучення та нарахування відсотків. Використання складних процентів є вигідним для вкладників банку, оскільки це забезпечує їм більший дохід. Банк повинен обрати один або кілька методів ціноутворення.

Цінові методи застосовують відсоткової ставки за депозитами як основного інструменту для залучення вільних грошових коштів фізичних і юридичних осіб. Нецінові методи базуються на використанні різних заохочувальних прийомів для клієнтів, які не прямо пов'язані зі зміною рівня депозитних ставок.

Таким чином, депозитні ресурси банку представляють собою грошові кошти, які клієнти банку залучають на певних умовах згідно договору, який може включати в себе термін та відсоткову ставку або може бути безстроковим і без вказівки відсотка.

1.2. Організаційний механізм управління депозитними ресурсами банку

Організаційне забезпечення управління депозитними ресурсами банку визначається двома ключовими аспектами:

Стратегічне планування та політика банку: Цей аспект охоплює розробку стратегій та політик, спрямованих на залучення ресурсів. Важливо визначити цілі, обсяги та строки залучення коштів, а також визначити стратегії щодо процентних ставок, умов вкладів, термінів тощо. Організаційна структура повинна підтримувати ці стратегії та політики, а також забезпечувати взаємодію з іншими підрозділами банку.

Ефективність операційного процесу: Цей аспект стосується денного управління залученням ресурсів. Включає в себе ефективне використання

ресурсів банку, надійне ведення обліку депозитів, взаємодію з клієнтами, маркетингові заходи для привертання вкладників і управління ризиками, пов'язаними з депозитними операціями.

Обидва аспекти взаємодіють для створення ефективної системи залучення ресурсів, яка відповідає стратегічним цілям банку.

Організаційне та інформаційне забезпечення грає ключову роль у забезпеченні ефективного управління залученням ресурсів банку, забезпечуючи взаємодію між різними рівнями управління та функціональними відділами банку.

На тактичному рівні організаційного забезпечення банку функціональні служби та підрозділи виконують ключові операції та мають свої відповідальності та обов'язки. Незалежно від типу банку, його розміру, спеціалізації та обсягу операцій, усі вони створюють функціональні підрозділи, які відповідають за базові банківські операції. Ефективне управління залученням депозитних ресурсів усіма банками передбачає обов'язкове створення відділів депозитних операцій. Ці відділи відповідають за проведення операцій з мобілізації фінансових засобів від юридичних та фізичних осіб, а також від інших банків з метою розміщення цих коштів на депозитні рахунки. Ці відділи встановлюють контракти, здійснюють облік та аналіз депозитних операцій, а також забезпечують необхідну інформацію для стратегічного планування ресурсів банку. [32, С.69].

Даний аналіз свідчить про те, що банки сьогодні відчувають гостру потребу у нових методах і механізмах для стабілізації процесу формування своєї ресурсної бази та залучення депозитів. Ці методи повинні гарантувати максимальну віддачу від використання ресурсів банку та сприяти досягненню поставлених цілей. Однак метою банківської установи має бути не тільки максимізація прибутку, але і досягнення певного рівня прибутку, утримання певної частки ринку і певного рівня продажів.

Отримане дослідження у сфері створення концепції формування депозитної політики можна розглядати як спробу теоретично проаналізувати та

узагальнити найбільш загальний підхід до реалізації депозитної політики. Депозитна політика банку – це стратегічний підхід до залучення тимчасово вільних грошових коштів з метою виконання статутних вимог, визначених цілями і завданнями банку, які визначені у меморандумах по кредитній та інвестиційній політиці. Ця стратегія орієнтована на підтримку ліквідності банку і забезпечення його прибутковості.

Деякі зарубіжні автори (Т. Дж. Уотшем, К. Паррамоу, С. Моррісон) а також вітчизняні економісти О. Кукушкіна, В. Платонов, Я. Смолій, активно розробляли концепції створення ресурсного потенціалу банку. Вони пропагували теорію, що потреба в капіталі залежить від депозитів і депозитних ресурсів. Важливо розуміти, що рівень капіталу банку вказує, які збитки банк може зазнати без шкоди для інтересів вкладників та інших кредиторів. Капітал слід розглядати як свого роду «повітряний матрац» який допомагає амортизувати можливі втрати та зберегти стабільність фінансової установи.

Однак капітал сам по собі не є єдиним фактором. Важливе також інституційне середовище, яке включає в себе правила і традиції, що регулюють, яким чином капітал і ресурси взагалі будуть використовуватися. Наявність адекватного інституційного середовища є важливою передумовою для забезпечення стабільності та надійності банку в умовах ринкової економіки. [6].

Правильне формулювання ринкових цілей та показників банку є критично важливим завданням. Значення відповідної мети, яка є чітко визначеною та ефективно представленою, не може бути переоцінено. Завдання, сформульовані на основі цієї мети, служать як критерії для усіх управлінських рішень, що допомагає попередити банкрутство банку. Серед науковців існують дві основні точки зору щодо переваг і недоліків встановлення цілей: «зверху вниз» та «знизу вгору».

«Зверху вниз» означає, що вищий рівень управління, такий як власник чи керівництво банку, встановлює цілі та передає їхній контроль на нижчі рівні внутрішньої ієрархії банку. Цей підхід може забезпечити консистентність і відповідність цілей стратегії банку. Однак він може втратити зв'язок з реальними

можливостями та потребами клієнтів.

«Знизу вгору» означає, що цілі формуються на основі відгуку на ринкові умови та вимоги клієнтів. Цей підхід може забезпечити більш гнучкий та адаптивний підхід до ринку, але може втратити спрямованість і стратегічну консистентність.

Найефективніший підхід може полягати в комбінації обох методів, де стратегічні цілі формуються «зверху вниз», а також урахують відгук на ринкові умови і вимоги клієнтів, щоб забезпечити гнучкість та конкурентоспроможність банку в динамічному середовищі ринку.

При розробці політики залучення ресурсів важливо провести оцінку переваг і недоліків, можливостей банку у порівнянні з конкурентами, а також врахувати потенційні загрози його успішності [9, с.56]. Вивчення основних переваг і недоліків банку базується на термінах «потенціал» та «ефективність» банку. «Потенціал» банку розуміється її здатність ефективно впроваджувати на основі можливостей обрану стратегію, які вона має, з урахуванням конкретного кола клієнтів. «Ефективність» означає результатне використання цього потенціалу для задоволення потреб споживачів у відповідних послугах та продуктах. [32, с.42].

При розгляді сучасного рівня економічного і банківського розвитку, ключовим є врахування інших аспектів ресурсного потенціалу (інформаційного, організаційного та територіального). Оцінка цих ресурсів допомагає банку оптимально використовувати свій потенціал і стати ефективнішим у конкурентному середовищі.

Фінансові ресурси відіграють важливу роль у потенціалі банку, оскільки їх наявність чи відсутність впливає на можливість банку здійснювати свою діяльність в повному обсязі. Стрілець Т.М [48] стверджує, що теорія раціонального вибору формалізує логіку, за якою керується особа, приймаючи рішення. Іншими словами, банк, залучаючи тимчасово вільні кошти, ніколи не обере альтернативу Х, якщо в той самий час є альтернатива Y, яка з раціональної точки зору є кращою за Х. Раціональність не заперечує можливість оновлення,

але попереджує про можливі негативні наслідки, які можуть виникнути внаслідок інновацій. Часто вигоди отримуються в далекому майбутньому, тоді як втрати виникають і відчуються негайно.

У контексті банківської справи це означає, що банк повинен обирати оптимальні інвестиційні та фінансові рішення, які забезпечать йому стабільність та прибутковість в майбутньому, уникаючи можливих ризиків та збитків. Рациональний вибір фінансових рішень допомагає банку ефективно використовувати свої ресурси та забезпечити надійність своєї діяльності.

Оцінка та аналіз стану тенденцій у бізнесі та ринкової кон'юнктури мають важливе значення для визначення стратегій та напрямків діяльності банку у залученні коштів. Цей аналіз враховує зовнішні та внутрішні аспекти. Зовнішній аналіз охоплює динаміку фінансового ринку, ринку ресурсів та товарів. Це дає змогу знайти альтернативні дії, враховуючи зміни на ринку. Внутрішній аналіз важливий для визначення оптимальних стратегій залучення коштів та визначення кращих можливостей для інвестування ресурсів банку.

При розробці депозитної політики банку враховуються різні ознаки. Деякі з них включають:

1. Обсяг і структура депозитів: Це включає загальний обсяг депозитів та їх розподіл за різними видами, наприклад, строкові та поточні депозити.
2. Попит і пропозиція на ринку депозитів: Аналізується попит клієнтів на депозитні продукти та пропозиція банку щодо різних видів депозитів.
3. Вплив нормативних документів і лімітів: Враховуються законодавчі обмеження та ліміти, які визначають, скільки грошей банк може приймати у депозити.
4. Терміновість депозитних відносин: Оцінюється строк, на який клієнти готові залишати гроші на депозитах.
5. Географія депозитних відносин: Деякі банки можуть зосереджувати зусилля на місцевому рівні, тоді як інші можуть мати глобальний охоплення клієнтами.
6. Суб'єкти депозитних відносин: Це означає види клієнтів, які можуть

розміщувати гроші на депозитах, такі як фізичні особи, підприємства або інші банки.

Ці ознаки і параметри враховуються при визначенні стратегії залучення депозитів та формуванні депозитної політики банку.

Визначимо конкретні інструменти залучення банками ресурсів.

1. Визначення сильних і слабких сторін банку є ключовим етапом розробки стратегії в галузі депозитних послуг. Існують різні методи визначення цих аспектів, але дві основні методики зосереджуються на використанні еталонних списків чинників та залученні експертів.

Перший метод: Використання еталонного списку чинників - це універсальний підхід, який вимагає врахування різних аспектів банківської діяльності. Однак цей метод може бути малопродуктивним через свою загальність, оскільки не всі чинники можуть бути важливими для конкретного банку.

Другий метод: Залучення експертів - це більш конкретний та взуття під певний банк підхід. Експерти в галузі банківського бізнесу можуть надати цінний внесок у визначення сильних і слабких сторін. Опитування та аналіз експертних висновків можуть надати глибше розуміння конкретних особливостей банку.

Обидва підходи мають свої переваги та недоліки. Використання еталонного списку може бути швидшим та менш витратним за рахунок відсутності необхідності залучати додаткових експертів. Проте, він може бути менш точним у конкретних ситуаціях. З іншого боку, залучення експертів може забезпечити докладніше та більш точне вивчення конкретних сильних і слабких сторін банку, але вимагає значних зусиль та витрат. Вибір між цими методиками залежить від конкретних обставин та можливостей банку, а також від потреби у точності та деталізації при визначенні сильних і слабких сторін.

2. Аналіз трьох основних чинників продажів: час, сегмент і обслуговування:

час: Розвивати стратегії продажів, які враховують сезонність та вимоги

ринку в різні періоди року. Наприклад, пропонувати спеціальні пропозиції чи знижки під час сезонних відпусток або свят.

сегмент: Розділіть клієнтів на різні сегменти залежно від їх потреб та вподобань. Розробіть індивідуалізовані підходи до кожного сегменту, надаючи їм продукти та послуги, які найкраще відповідають їхнім очікуванням.

обслуговування: Забезпечте високий рівень обслуговування клієнтів. Це може включати в себе швидку відповідь на запитання, індивідуальний підхід до кожного клієнта, а також надання додаткових послуг, які можуть зробити їхній досвід з вами більш комфортним та задовільним.

3. Оптимізація структури капіталу і зобов'язань. Метод загального фонду: Цей метод включає в себе ефективне управління різними видами капіталу та зобов'язань, забезпечуючи стабільність і прибутковість для банку. Ретельно вивчіть різні джерела капіталу та зобов'язань, щоб зрозуміти їхні вартості та можливості. Метод конверсії фондів: Цей метод полягає в перетворенні різних фінансових активів банку для забезпечення оптимального рівня ліквідності та прибутковості. Розгляньте можливості конверсії активів для забезпечення більш ефективного використання ресурсів.

4. Оцінка конкурентоспроможності банку.

Якість і спектр банківських послуг: Порівняйте якість та різноманітність послуг, які ваш банк пропонує, з послугами конкурентів. Розробіть стратегії для поліпшення якості послуг та розширення спектру.

Вартість депозитів: Аналізуйте та порівнюйте відсоткові ставки на депозити вашого банку з конкурентами. Розгляньте можливості зниження витрат та оптимізації вартості депозитних послуг.

Фінансовий стан і стабільність: Ретельно аналізуйте фінансовий стан банку, включаючи ліквідність, рентабельність та стабільність капіталу. Розробіть стратегії для покращення фінансового стану та забезпечення стабільності.

Ці підходи допоможуть вашому банку оптимізувати стратегії управління продажами, структури капіталу та конкурентоспроможності, забезпечуючи стабільність та успішність в банківському секторі.[46, с.23].

5. Ідентифікація, контроль, оцінка і моніторинг ризиків є важливою частиною керівництва банком і підтримки його стійкості та життєздатності. Навіть застосовуючи найбільш висококласне управління банком та слідуючи найточнішим рецептам банківської справи, можна важко повністю уникнути ризиків [84, с.47]. Діяльність, пов'язана з депозитами, накладена на багато ризиків. Депозитний ризик банку визначається ступенем невизначеності щодо можливості переказування термінового або поточного рахунку в інший банк або дострокового вилучення коштів [37]. На сучасний момент існує безліч різних методик управління ризиками. Серед найпоширеніших методів можна виокремити підтримку достатності капіталу, ідентифікацію та аналіз ризиків, а також використання фінансових коефіцієнтів.

6. Акцент на контролі за витратами, їх зниженні та раціоналізації структури банківського бізнесу є важливими компонентами ефективного управління. Це дозволяє банку оптимізувати витрати, забезпечуючи більш ефективно використання ресурсів та збільшення прибутковості.

Розробка інноваційних продуктів на основі здобутих знань і власного досвіду, підтримка здатності впровадження нових продуктів на ринку. Ця стратегія відображає бажання банку бути в переді за конкурентами і забезпечити клієнтам сучасні та конкурентоспроможні банківські послуги. Створення та впровадження нових банківських продуктів і послуг є важливою частиною комплексної інноваційної стратегії банку, спрямованої на залучення ресурсів. Зростання темпів нововведень відображає стрімку реакцію на безперервні зміни в галузі та застрілу конкуренцію.

У процесі розробки нових банківських продуктів важливо сформулювати банк ідей, де розглядаються різноманітні концепції та ідеї. Це вимагає чіткого формулювання накопичених ідей, ретельного аналізу їх порівняльної цінності та вдосконалення продуктів на основі набутих знань та власного досвіду. Крім того, важливо мати здатність ефективно впроваджувати нові продукти на ринку та підтримувати їх конкурентоспроможність, що є ключовим аспектом успішної інноваційної політики банку.[27, с.32].

1.3. Методичне забезпечення управлінням депозитними ресурсами банку

Управління зобов'язаннями банку має за мету залучення необхідної суми коштів з найменшими витратами для фінансування активних операцій банку та підтримку оптимального рівня ліквідності. Це важливий аспект фінансового менеджменту, який забезпечує стабільність та ефективність банку. Основні завдання управління депозитними коштами банку включають:

1. Дотримання нормативів ліквідності: Банк повинен мати достатній обсяг ліквідних активів для видачі грошей в разі потреби та для виконання своїх зобов'язань перед вкладниками.

2. Дотримання нормативів обов'язкового резервування: Банк повинен забезпечити обов'язкові резерви відповідно до вимог регуляторів.

3. Реалізація депозитної політики банку: Банк повинен розробляти та впроваджувати стратегії залучення депозитів, відповідно до своєї ринкової позиції і потреб клієнтів.

4. Підтримка структури пасивів: Банк повинен зберігати оптимальний баланс між різними видами пасивів (наприклад, депозитами різних строків), що відповідає стратегічним цілям банку.

5. Управління ризиком ліквідності: Банк повинен використовувати підходи до управління зобов'язаннями, які враховують стратегію управління ризиком ліквідності та умови фінансового ринку.

6. Відповідність обсягів і структури зобов'язань активам: Банк повинен забезпечити, що обсяги та структура його зобов'язань відповідають обсягам та структурі активів, забезпечуючи збалансованість фінансових операцій.

7. Формування собівартості ресурсів: Банк повинен розраховувати собівартість ресурсів на ринку, що дозволяє забезпечити стабільну доходність активних операцій та визначити конкурентоспроможні ціни на банківські послуги.

Управління залученням ресурсів банку з депозитних джерел є ключовим аспектом його функціонування і вимагає адекватних стратегій та підходів. Банки

вибирають джерела залучення коштів, враховуючи стабільність, вартість та можливість трансформації ресурсів. Зовнішні та внутрішні фактори впливають на цей процес, і ефективне управління є вирішальним для забезпечення фінансової стійкості та розвитку банку.

Управління залученням ресурсів банку є складним процесом, який вимагає уважної уваги до зовнішніх і внутрішніх чинників. Зовнішні фактори включають соціальне середовище, державну політику та фінансовий потенціал населення, що може впливати на банк опосередковано через соціальні політики та економічні умови. Внутрішні чинники включають маркетинг, фінансовий інжиніринг та депозитну політику банку.

Метою управління залученням ресурсів є забезпечення достатньої стабільності та фінансової стійкості банку. Залучення коштів має враховувати стабільність, вартість та можливість трансформації ресурсів для оптимізації фінансових операцій банку. Різні країни та дослідники можуть мати відмінні підходи до управління цим процесом, але основна мета залишається однаковою - забезпечення стійкості та розвитку банку на ринку.

В аспекті управління залученням ресурсів, вчені мають різні погляди на мету та завдання цього процесу. О.Д. Заруба підкреслює, що основна мета депозитних та ощадних операцій полягає в залученні банком необхідних ресурсів та розширенні активних операцій [26, С.123]. Проте ця точка зору не надає вичерпної інформації щодо цінових аспектів, обсягів та джерел залучення коштів, не враховуючи ключових факторів, які впливають на управлінські рішення банку.

Пітер С. Роуз визначає мету менеджменту як надання рекомендацій менеджерам банків стосовно рішень про надання послуг з депозитів та визначення ціни на них [37, С.356]. Він виокремлює два основних завдання управління депозитами: перше - знаходження джерел, які дозволять банку залучати кошти з мінімальними витратами; друге - забезпечення належної кількості депозитів для підтримки потрібного обсягу кредитування та інших фінансових послуг.

Ці різниці в підходах відображають важливі аспекти управління депозитними ресурсами, такі як оптимізація витрат, визначення оптимальних цін на послуги та підтримка фінансової стабільності банку.

Управління депозитними ресурсами банку включає в себе оптимізацію витрат, визначення оптимальних цін на послуги та підтримку фінансової стабільності банку. Ціни та обсяги депозитів, які банк може реалізувати, визначаються згідно з принципами формування цін та конкурентоспроможністю, яку виявляють банківські та небанківські установи, що пропонують подібні послуги [37, С.267].

Управління депозитними ресурсами банку полягає в забезпеченні необхідної кількості коштів для проведення активних операцій на сприятних для банку умовах. Це включає в себе вивчення ринку, аналіз ціноутворення та визначення оптимальних стратегій для привертання клієнтів. При цьому, банк повинен дотримуватися чинного законодавства та регулювань, які визначають обсяги та порядок залучення та використання коштів.[37, С.270].

Управлінням депозитними ресурсами банку потрібно вирішити такі завдання для досягнення своєї мети:

- Забезпечення постійного вирівнювання обсягів, строкових і вартісних параметрів депозитних операцій з поточними та передбачуваними активними операціями. Це досягається шляхом систематичного моніторингу руху коштів, зокрема короткострокових, що найбільш ефективно сприяє забезпеченню потрібного рівня ліквідності балансу.

- Збереження оптимального рівня вільних коштів відповідає за підтримку потрібного рівня ліквідності для швидкої реакції на ринкові коливання.

- Застосування джерел, які оптимізують витрати на привертання коштів, передбачає отримання прибутку завдяки ефективному управлінню витратами на приваблення клієнтів та використання доступних дешевих ресурсів.

- Мета полягає в оптимізації процентних ставок за депозитами і

ощадними вкладами, враховуючи їхні строки та інші характеристики, з метою забезпечення необхідного обсягу коштів за мінімально можливою ціною і, в кінцевому підсумку, максимізації прибутку.

– Так, це важлива задача – збалансувати різноманітні джерела ресурсів банку для забезпечення оптимальної структури коштів. Тут маєтсья на увазі розподіл уваги між різними формами депозитних продуктів та пошук способів максимізації їхньої ефективності.

– Виявлення нових джерел коштів, що може включати розширення ринку, розробку нових банківських продуктів або залучення нових клієнтів за допомогою маркетингових стратегій.

Ці завдання спрямовані на оптимізацію управління депозитними ресурсами банку та максимізацію його прибутковості при забезпеченні ліквідності і відповідності законодавчим нормам і регулюванням. [37, С. 278].

Для успішного управління депозитними ресурсами банку важливо враховувати стратегію залучення ресурсів та оптимізувати строки та вартість депозитних ресурсів.

Оптимізація строків та вартості депозитних ресурсів: визначення оптимальних строків для різних видів депозитів (короткострокові, середньострокові, довгострокові); встановлення конкурентоспроможних процентних ставок, які залучають клієнтів; врахування ринкових умов і конкуренції при визначенні вартості депозитних продуктів.

Розробка та впровадження маркетингових стратегій: реклама та просування депозитних продуктів серед потенційних клієнтів; розробка акцій та спеціальних пропозицій для залучення нових депозитів; аналіз ефективності маркетингових заходів та їх адаптація до змін ринкових умов.

Моніторинг та аналіз результатів: слідкування за рухом депозитних коштів та їх ліквідністю; аналіз попиту на різні види депозитів та реакція на зміни в клієнтських уподобаннях; оцінка ефективності залучених ресурсів у порівнянні із стратегічними цілями банку.

Ці етапи допомагають банку оптимізувати залучення ресурсів,

забезпечуючи відповідність стратегії банку, ефективність та конкурентоспроможність на ринку фінансових послуг. [2, С.51].

Політика щодо депозитів є ключовою складовою загальної стратегії банку, оскільки вона визначає основу для проведення активних операцій з метою отримання прибутку. Ефективність цієї політики залежить від правильного визначення вартості, обсягів та строків депозитних ресурсів. Депозитна політика на рівні кожного банку включає в себе комплекс заходів з формування портфеля депозитних послуг, використання різних форм та методів для залучення грошових коштів, визначення конкурентних позицій на ринку та забезпечення стабільності ресурсної бази [29, С.30].

Оптимізація цієї політики є складним завданням, яке вимагає урахування різних аспектів на різних рівнях. Депозитна політика повинна відповідати банківським вимогам, забезпечуючи баланс між ліквідністю, дохідністю та ризиком.

Виділяють такі критерії оптимальної депозитної політики, серед яких важливі такі аспекти як:

1. Зв'язок операцій банку: Важливий для підтримки стабільності, надійності та фінансової стійкості банку. Депозитна політика повинна бути синхронізована з кредитними та іншими операціями банку.
2. Диверсифікація ресурсів: Мінімізація ризику шляхом різнообразності джерел залучених коштів. Різноманіття допомагає зменшити вплив негативних факторів на банк.
3. Сегментування депозитного портфеля: Розділення портфеля на різні сегменти за клієнтами, послугами та ринками. Це дозволяє враховувати унікальні потреби кожного сегменту та надавати відповідні продукти та послуги.
4. Диференційований підхід до клієнтів: Розрізняти підходи до різних груп клієнтів з урахуванням їхніх потреб, ризикованості та внеску в банк.
5. Конкурентоспроможність депозитних продуктів: Забезпечення конкурентоспроможності продуктів на ринку, враховуючи ставки, умови та інші параметри порівняно з іншими банками.

Специфічні критерії оптимізації депозитної політики встановлюються кожним банком індивідуально, враховуючи його стратегію, цілі та ринкові умови.

З огляду на специфіку депозитної політики, її основною метою, на нашу думку, є максимальне залучення грошових коштів за найнижчими можливими витратами. Досягнення цієї мети є ключовою у виправданні основної мети функціонування банку – отримання прибутку.

Таким чином, головні завдання депозитної політики включають в себе:

- Забезпечення прибутку або створення передумов для його отримання в майбутньому: Мета полягає в максимізації фінансового результату, що може бути отриманий з депозитних операцій.

- Диверсифікація джерел залучення ресурсів: Різноманітність суб'єктів депозитних операцій та різні форми депозитів допомагають зменшити ризик і забезпечити стабільність.

- Забезпечення взаємозв'язку і взаємної узгодженості між депозитними та кредитними операціями: Це важливо для оптимізації роботи балансу та максимізації використання ресурсів.

- Збільшення частки строкових депозитів: Строкові депозити забезпечують більшу ліквідність балансу, тому важливо залучити їх у більших обсягах.

- Забезпечення ліквідності банку, навіть при мінімальних резервах вільних коштів: Збалансована депозитна політика має забезпечувати достатню ліквідність для виконання зобов'язань перед клієнтами та забезпечення банківської діяльності.

- Маркетингові дослідження ринку банківських послуг: Для розуміння потреб клієнтів та конкурентоспроможності продуктів на ринку.

- Гнучка процентна політика: Можливість адаптувати процентні ставки за депозитами до ринкових умов та конкуренції.

- Постійний пошук шляхів зниження процентних витрат за депозитами: Мета полягає в збільшенні прибутку шляхом зниження витрат на

приваблення депозитів.

– Розвиток банківських послуг та підвищення якості обслуговування клієнтів: Для залучення та утримання клієнтів у банку.

Ці завдання формують стратегію депозитної політики банку та допомагають досягнути його фінансових цілей.[29, С.35]. При розробці депозитної політики, банки повинні брати до уваги безліч факторів, включаючи як зовнішні, такі як макроекономічні чинники, які впливають на всю банківську систему, так і внутрішні, які стосуються конкретного банку.

Один з центральних моментів при розробці депозитної політики полягає в обранні стратегії для просування продуктів та послуг банку на депозитному ринку і залучення стійкої та надійної клієнтури.

Для ефективною реалізації депозитної політики, банки часто розробляють відповідний меморандум. У західних банках цей процес підтримується службами стратегічного планування, казначейства та маркетингу та вважається особливо важливим. Немає однієї загальної схеми для меморандуму депозитної політики, оскільки цей документ є конфіденційним і річно затверджується керівництвом банку.

Головна мета меморандуму - встановити граничні обсяги депозитних ресурсів, їхнє місце в ресурсах банку та методи їх залучення. Він також визначає стратегію банку для цільових ринків і клієнтів, обсяги та структуру депозитів, методи та пріоритети в депозитній діяльності. [20, С.20].

Аналіз поточного стану банку з погляду привабливості для залучення депозитів передбачає структурний, операційний та фактичний аналіз. Цей процес є обов'язковим при розробці депозитної політики банку. Для ефективною роботи на цьому етапі потрібно створити правила або документ, що описує процедури підготовки маркетингової звітності, яке чітко встановлює формати та методи представлення інформації про депозитні ресурси для використання службою маркетингу.[20, С.27].

Другий етап розробці меморандуму передбачає визначення основної мети і конкретних завдань, які вона ставить перед собою.

На третьому етапі процесу потрібно створити відповідну модель поведінки та позиціонування банку на ринку депозитів. Це охоплює аналіз важливості та структури джерел, що складають ресурсний потенціал банку.

Четвертий етап є заключним у розробці депозитного меморандуму і включає в себе розробку програми розвитку. Це комплекс дій для досягнення бажаної позиції банку на депозитному ринку та встановленої частки депозитів у загальних депозитних ресурсах [22, С.131-137].

Так, меморандум депозитної політики представляє собою документ, який встановлює стратегічний напрямок банку щодо ринків і клієнтів, структури депозитів та їх обсягів, а також пріоритетів і методів. [38, С.185].

Так, багато банків не вдаються до глибокого аналізу депозитної політики через відсутність чіткого нормативного визначення. Проте з точки зору управління та регулювання ресурсів, ця політика є важливою і необхідною.

Висновки до розділу 1

На основі аналізу першого розділу дипломної роботи можна зробити важливий висновок щодо актуальності та значущості проблеми формування оптимальних депозитних ресурсів у банківській сфері. Управління цими ресурсами вимагає комплексного підходу та урахування різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів.

Серед внутрішніх чинників впливу на формування депозитних ресурсів можна виділити стратегію та політику банку, його організаційну структуру, управління та працю, фінансовий стан і імідж, умови та процентні ставки для вкладів, рівень доступної інформації.

З зовнішніх факторів слід враховувати політичну та соціальну стабільність у країні, економічний стан країни, державну політику та законодавчу базу, конкурентний середовище, фінансовий стан населення, а також регіональні різниці у доходах і витратах населення.

Ці фактори формують складний і взаємодіючий контекст для управління

депозитними ресурсами банку, що вимагає обережного та дослідницького підходу при розробці стратегій та політик управління депозитами.

Так, виправдовуючи основну мету, управління депозитними ресурсами банку спрямоване на залучення достатнього обсягу коштів для активних операцій за вигідних умов для банку, дотримуючись встановлених законодавством параметрів. Ця стратегія формується з урахуванням загальної стратегії банку з управління активами і пасивами, а також враховує умови ринку та внутрішні можливості банку щодо залучення коштів. Основна мета - досягнення оптимального балансу між надійністю та вартістю ресурсів банку.

Депозитна політика комерційного банку охоплює стратегію і тактику, спрямовані на залучення грошових коштів. Мета полягає в визначенні оптимальної комбінації цих джерел для досягнення максимальної ефективності. Менеджери використовують різні методи, включаючи цінові та нецінові, для досягнення запланованої структури депозитів, їх обсягу та рівню витрат.

Таким чином, надалі буде визначено стан ресурсної бази банківського сектору України та проаналізовано стан управління депозитними ресурсами АТ «КБ Приватбанк», що дозволить оптимізувати їх структуру та дозволить підвищити ефективність управління ними.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз стану банківської системи та депозитних операцій України в 2020-2022 роках

У сучасному етапі розвитку спостерігається тенденція до зростання фінансової нестабільності, яка впливає не тільки на економіку країни, але й на банківський сектор. Рік воєнних дій в Україні виявився особливим випробуванням та природним стрес-тестом для банківської системи України. Незважаючи на серйозні геополітичні, демографічні та макроекономічні турбулентності, банківський ринок витримав завдяки зниженню внутрішньої вразливості до ризиків, яке було результатом проведених у попередні роки реформ та своєчасних антикризових заходів під час воєнних дій. Банківським установам вдалося зберегти стабільність управління та безперебійність платежів, забезпечити надходження коштів на рахунки населення та пристосувати операційні процеси до ракетних обстрілів восени та зимових періодів та епізодичних вимикань електроенергії. Протягом цього періоду фінансовий сектор покинули лише чотири банківські установи, зокрема російські банки (МР Банк - Сбербанк, Промінвестбанк, Банк Форвард) і вітчизняний Мегабанк. (табл. 2.1).

Упродовж 2022 року 65 банківських установ зменшили свою територіальну мережу на 20%, зменшивши кількість філій і відділень з 6685 до 5336. З цим пов'язано закриття 1349 відділень, що значно перевищує обсяг закритих підрозділів у 2021 році, коли було закрито лише 449 таких місць обслуговування.

Активи банківських установ в період з 2018 по 2023 рік мають тенденцію до зростання, збільшившись з 1359703 мільйонів гривень до 2353592 мільйонів гривень. Зростання активів банків у 2022 році на 14,6% пов'язане з політикою Національного банку України, яка передбачала вимушену емісію гривні для

забезпечення фінансування бюджетних потреб, пов'язаних з воєнними цілями і соціальними витратами.

Таблиця 2.1 – Основні показники стану банківського сектора України

Показники	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Кількість діючих банків, із них:	77	75	73	71	67
з іноземним капіталом	37	35	33	33	30
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	23	23	22
Активи, млн грн	1359703	1493298	1822814	2053928	2353592
Кредитний портфель, млн грн	1118860	1033539	963664	1065347	1036129
Резерви за активними операціями банків, млн грн	556445	492229	375459	278774	368091
Капітал, млн грн	154960	199921	210640	255678	218549
Зобов'язання, млн грн	1204743	1293377	1612174	1798250	2135043
Рентабельність активів (ROA), %	1,69	4,26	2,54	4,09	1,18
Рентабельність капіталу (ROE), %	14,67	33,45	19,97	35,15	10,91

Протягом розглянутого періоду кредитний портфель банківських установ відзначився змінами. У 2020 році порівняно з 2018 роком він скоротився на 155196 млн грн. Протягом 2021 року спостерігалось зростання кредитного портфеля банків України на 101683 млн грн порівняно з показниками 2020 року. Однак, до кінця 2022 року кредитний портфель банківських установ зменшився на 29218 млн грн через низький попит фізичних та юридичних осіб на нові позики та збільшення непрацюючих кредитів до 38,1%. Умови воєнних дій спричинили нездатність бізнесу та населення виплачувати високі відсоткові ставки та приймати додаткові фінансові зобов'язання.

Резерви за активними операціями банків зменшилися з 556445 млн грн у 2018 році до 278774 млн грн у 2021 році, але у 2022 році знову зросли на 89317 млн грн, досягнувши 368091 млн грн, порівняно з 2021 роком.

Показник капіталу банківських установ у період з 2018 по 2021 рік зростає на 100718 млн грн. На кінець 2022 року капітал банків становив 218549 млн грн.

Зобов'язання банків також зросли, з 1204743 млн грн до 2135043 млн грн протягом аналізованого періоду.

Рентабельність активів (ROA) проявляє стрімку тенденцію як до зростання, так і до зниження. Наприклад, упродовж 2022 року рентабельність активів у банків значно впала, з 4,09% до 1,18%. Показник прибутковості капіталу (ROE) в цьому періоді коливався, зростаючи та зменшуючись. На кінець 2022 року рентабельність капіталу становила 10,91%. Слід зауважити, що рівень рентабельності залишався на відносно прийнятних позначках, що свідчить про фінансову стабільність банківських установ у умовах війни. Однак на перший погляд, рівень прибутковості капіталу у банків виглядає позитивно, хоча основним джерелом доходів були проценти від вкладень у ОВДП та депозитні сертифікати Національного банку України. Отже, при оцінці фінансової стійкості важливо враховувати показники чистого прибутку банків (рис 2.1) та дотримання економічних нормативів, встановлених Національним банком України.

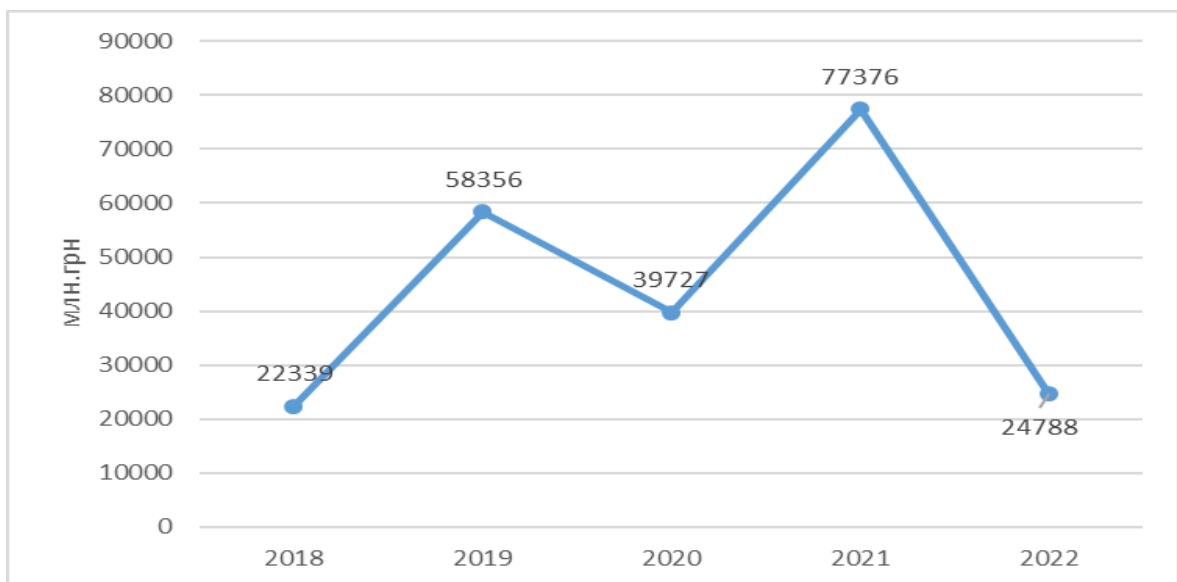

Рис. 2.1 – Динаміка прибутку банківського сектора України в 2018-2022 роках

З початку березня 2022 року банківська система зазнала збитків через військові події на території України. Але з липня більшість банків відновили свою прибуткову діяльність. На кінець 2022 року чистий прибуток банківського

сектору становив 24788 млн грн, що втричі менше, ніж у попередньому році (77376 млн грн). Понад 66% цього прибутку належали АТ КБ «Приватбанк», що складало 30254 млн грн. Однак у порівнянні з 2021 роком прибуток банку зменшився на 14%.

Основною причиною зниження прибутковості банківського сектору стало збільшення відрахувань у резерви через воєнні події для покриття понесених і очікуваних збитків. У 2022 році відрахування в резерви під кредити склали 107145 млн грн, а під інші активи й ризики — 368091 млн грн. З 67 платоспроможних банків України прибутковими були лише 46 установ, які отримали чистий прибуток у розмірі 45628 млн грн, що відчутно перевищило збитки 21 іншої банківської установи на загальну суму 20896 млн грн. Треба відзначити, що прибуток банківського сектору сконцентрований: 89% валового прибутку сформували п'ять найприбутковіших банківських установ.

Депозитна стратегія українських банків формується під впливом різних чинників, які відображають процеси споживання, заощадження та інвестиційну активність економічних суб'єктів країни. Зростання обсягів депозитного ринку України пов'язане зі збільшенням грошових доходів як юридичних, так і фізичних осіб. Оскільки відсутні альтернативні можливості інвестування на фінансовому ринку, депозитні вклади стають головним джерелом активів банків. У таких умовах особлива увага приділяється фінансовим аспектам банківської діяльності. Ефективність управління та функціонування банків в значній мірі залежить від успішності реалізації депозитної політики. У табл. 2.2 подано динаміку обсягів депозитів у банках України, а також темпи їх зростання.

Можна помітити, що обсяг депозитів в банківській системі України зростає майже протягом усього зазначеного періоду. Але для отримання повної картини важливо врахувати темп інфляції, скоригувавши номінальний темп зростання банківських депозитів на цей показник. Таким чином, фінансова та банківська криза в 2008-2009 роках призвела до зниження реальних темпів зростання депозитів. У 2009 році цей темп був більш як -19%, порівняно з позитивним реальним зростанням понад 36% у 2007 році. Протягом 2010-2013 років

спостерігалось більш рівномірне зростання реальних депозитів населення та підприємств.

Таблиця 2.2 – Динаміка обсягу банківських депозитів та темпу зростання банківських депозитів протягом року за 2005-2021 рр.

Рік	Обсяг депозитів банківських установ України, млн. грн.	Темп зростання, % до попереднього року
2005	154860	-
2006	185917	20,05
2007	283875	52,69
2008	359740	26,72
2009	334953	-6,89
2010	416650	24,39
2011	491756	18,03
2012	572342	16,39
2013	669974	17,06
2014	675093	0,76
2015	716728	6,17
2016	793475	10,71
2017	898844	13,28
2018	932967	3,80
2019	1071666	14,87
2020	1348130	25,80
2021	1503909	11,56

Але криза, пов'язана з анексією Криму Росією та початком війни на Донбасі, призвела до зменшення реальних заощаджень населення, які були розміщені на депозитах. Спочатку в 2014 році реальні заощадження скоротились більш як на 24%, а в 2015 році - на 37%. Це значно підірвало довіру до банківської системи та національної валюти, особливо через значну девальвацію гривні у відношенні до долара США, яка втричі знизилась у 2014-2015 роках. Реальні заощадження зросли в 2019 році і, незважаючи на пандемію COVID-19, продовжили зростати у 2020-2021 роках. Наступний крок - проаналізувати обсяг та частку депозитів за строками розміщення (табл. 2.3).

На кінець 2021 року можна спостерігати, що найбільшу частку в депозитному портфелі банків України займають депозити до вимоги, їх частка становить майже 67%. Ця цифра суттєво вища, ніж у 2005 році, коли вона

складала лише 35,37%. Частка депозитів строком до 1 року залишилася майже незмінною протягом 2021 року, становлячи 23,3%. Але частка депозитів на термін від 1 до 2 років значно зменшилася - у 2005 році вона становила 40,38%, а в 2021 році лише 8,55%. Ще більше скоротилася частка депозитів з строком понад 2 роки - у 2007 році цей показник був 8,32%, а в 2021 році він склав всього 1,18%.

Ця тенденція вказує на значний ріст депозитів до вимоги та одночасної зниження попиту на депозити з фіксованим строком. Чим довший строк розміщення, тим менше популярний цей вид депозитів. Це пов'язано з ризиками, які спричинили невірність громадян і бізнесу відносно вкладень під час фінансової кризи в 2008-2009 роках і під час девальвації у 2014-2015 роках, коли вартість гривні суттєво знизилася.

Таблиця 2.3 – Динаміка суми та частки банківських депозитів в Україні за термінами розміщення протягом 2005-2021 рр.

Рік	На вимогу		До 1 року		Від 1 до 2 років		Більше 2 років	
	Млн грн.	%	Млн грн.	%	Млн грн.	%	Млн грн.	%
2005	54775	35,37	37558	24,25	62527	40,38	-	-
2006	62557	33,65	42762	23,00	80598	43,35	-	-
2007	93404	32,90	60618	21,35	106222	37,42	23630	8,32
2008	107589	29,91	92911	25,83	122344	34,01	36897	10,26
2009	119793	35,76	135357	40,41	60425	18,04	19378	5,79
2010	152477	36,60	133498	32,04	106718	25,61	23956	5,75
2011	174959	35,58	153983	31,31	132907	27,03	29907	6,08
2012	185314	32,38	187948	32,84	163861	28,63	35219	6,15
2013	205565	30,68	188831	28,18	249362	37,22	26216	3,91
2014	250153	37,05	210442	31,17	186535	27,63	27963	4,14
2015	305383	42,61	271454	37,87	120055	16,75	19836	2,77
2016	364547	45,94	271849	34,26	148497	18,71	8581	1,08
2017	419126	46,63	293336	32,63	151485	16,85	34896	3,88
2018	456467	48,93	322065	34,52	125571	13,46	28863	3,09
2019	590541	55,10	348542	32,52	108142	10,09	24442	2,28
2020	805946	59,78	395726	29,35	129862	9,63	16578	1,23
2021	1007206	66,97	350397	23,30	128628	8,55	17678	1,18

На основі аналізу можна зауважити, що депозити в іноземній валюті в банківській системі зростають, хоча не на такому швидкому темпі, як гривневі депозити. Для більш детального вивчення цього явища розглянемо динаміку

доларизації депозитів у банківській системі (співвідношення депозитів в іноземній валюті до загальної кількості депозитів).

Зауважено, що найвищий рівень доларизації банківської системи був зафіксований в 2009 році, коли ставки за доларовими депозитами були високі. Проте пізніше спостерігалось зниження частки доларових депозитів. У 2014-2015 роках спостерігалось знову зростання депозитів у іноземних валютах через девальвацію гривні. В цей період одна і та ж сума в іноземній валюті мала вищу вартість в гривнях, що спричинило попит на доларові депозити через невпевненість в національній валюті.

Проте подальша тенденція показує зниження частки депозитів в іноземній валюті, яка становила 32,37% у 2021 році. Це зменшення можна пояснити значним зниженням ставок за такими депозитами та вищою різницею між ставками в гривні та іноземній валюті.

Отже, з 2005 по 2010 рік ставки за валютними депозитами в іноземній валюті перевищували 10%, що стимулювало активний приплив валютних депозитів. Однак згодом ставки за такими депозитами в основному знижувалися, досягнувши середньої ставки 3,39% у 2021 році. З іншого боку, ставки за гривневими депозитами залишалися на рівні 14,25%, що збільшувало попит на депозити в національній валюті.

Відзначимо, що більше половини депозитів належать домогосподарствам. Решта депозитів, головним чином, належать підприємствам та сектору державного управління. Найвищий рівень депозитів домогосподарств був зафіксований у 2010 році, коли ця категорія складала 66,02% від загальної кількості депозитів. Але в 2021 році цей показник зменшився до 52,81%. Зменшення частки депозитів домогосподарств свідчить про зростання заощаджень бізнесу та більшу нахильність до зберігання грошей на банківських рахунках. З іншого боку, зменшення частки депозитів домогосподарств може бути наслідком розвитку інших фінансових інструментів, таких як вкладення в облігації внутрішніх державних позик чи інвестиції у закордонні компанії через фінансові установи.

Сучасною значущою проблемою вітчизняного банківського кредитування можна назвати тенденцію спрямовування привласнених банками депозитів не на кредитування, а на інші, більш вигідні фінансові інструменти, наприклад, в облігації внутрішніх державних позик (ОВДП).

Збільшення обсягу депозитів та застій в зростанні обсягу кредитів також пояснюється високими ризиками кредитування реального сектору, оскільки в банківській системі доволі великий показник неповернень та прострочених кредитів. Це призводить до підвищення ставок кредитування та зниження попиту на кредити з боку населення та бізнесу.

Отже, депозитна політика в банківській системі України відзначається зниженням ролі валютних депозитів у загальній структурі депозитів банківської системи. Існує більший обсяг депозитів порівняно з кредитами, спостерігається зниження відсоткових ставок за валютними депозитами та збільшення різниці між ставками за валютними та гривневими депозитами. Також у структурі депозитного портфелю банків України переважають депозити на вимогу, і спостерігається зменшення частки строкових депозитів.

Якщо аналізувати депозитні збереження домогосподарств України, можна виявити особливість: депозити домогосподарств великою мірою доларизовані. Іншими словами, у структурі депозитів домогосподарств значна частка складається з валютних депозитів, зокрема в доларах США.

Якщо проаналізувати структуру депозитних заощаджень домогосподарств за відмінність валют вкладень, можна виявити, що частка депозитів в гривні в останні роки суттєво зросла (з 48% в 2014 році до майже 60% в 2020 році). Це свідчить про збільшення довіри до національної валюти. Проте, ця довіра до гривні суттєво знижується через кризи, які відбувалися в Україні, зокрема в 2008 році, коли населення почало переводити гривневі депозити в іноземну валюту. Також в 2014 році значно зменшилась частка гривневих депозитів, оскільки населення почало переводити гроші в іноземну валюту. Зокрема, найбільш популярною іноземною валютою для заощаджень є долар США. На інші валюти припадає лише 7,58% у 2020 році.

Певний рівень доларизації для відкритої економіки України є необхідним при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, для страхування валютних ризиків та диверсифікації заощаджень. Однак він повинен бути у межах, щоб не створювати додаткових ризиків для макрофінансової стабільності. За оцінками Національного банку України, природний рівень доларизації в Україні становить близько 20%.

Наразі фактичний рівень доларизації знаходиться у межах 30-35%, що обумовлено кількома основними причинами: недовіра населення до національної валюти та банківської системи; макроекономічна нестабільність; фінансові кризи минулого, які супроводжувалися значною девальвацією гривні; фіксований обмінний курс у минулому; низький рівень фінансової грамотності населення.

Звісно, велика доларизація є системним ризиком, і центральний банк вживає заходів для її зниження. Однак у цьому напрямку варто об'єднати зусилля Національного банку, уряду та парламенту для впровадження комплексних заходів, які сприятимуть зниженню її рівня до природного.

З метою забезпечення фінансової стійкості банків, Національний банк України (НБУ) впроваджує «Інструкцію про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [18], яка встановлює економічні нормативи, обов'язкові для виконання всіма банками та дозволяє оцінити фінансовий стан банківських установ. У табл.2.3 наведено показники виконання економічних нормативів НБУ в цілому для банківської системи протягом 2018-2022 років.

Протягом 2019-2021 років спостерігалася позитивна тенденція до зростання регулятивного капіталу (Н1). Станом на кінець 2019 року регулятивний капітал банків становив 147,073.2 млн грн. На кінець 2021 року регулятивний капітал банківських установ збільшився до 213,309.3 млн грн, що свідчить про накопичення банківськими установами регулятивного капіталу для покриття фінансових ризиків, що виникають під час здійснення банківської діяльності. Протягом 2022 року цей показник зменшився на 2,900.2 млн грн і склав 210,409.1 млн грн.

У період аналізу норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банківського сектору показує тенденцію до зростання, збільшуючись з 18,72% до 21,44%. На кінець 2022 року, порівняно з 2021 роком, цей норматив зменшився і склав 19,16%, що залишається вищим за нормативне значення, яке становить не менше 10%. Норматив достатності основного капіталу (Н3) банківських установ залишався вищим за нормативне значення і коливався у межах 13,08% – 15,51%. Показник виконання нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) був позитивним, зростаючи протягом 2019-2021 років з 17,32% до 19,40%. Проте на кінець 2022 року цей показник знизився і склав 18,95%. Норматив великих кредитних ризиків (Н8) банківських установ характеризувався зменшенням протягом 2019-2021 років.

Таблиця 2.4 – Економічні нормативи НБУ по банківській системі за 2019-2022 роки

Показник	Рік			
	2019	2020	2021	2022
Регулятивний капітал (Н1), млн грн	147073,2	181880,5	213309,3	210409,1
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), %	18,72	21,63	21,44	19,16
Норматив достатності основного капіталу (Н3),%	13,28	15,51	14,45	13,08
Норматив максимального розміру кредитного ризику одного контрагента (Н7)	17,32	19,85	19,40	18,95
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	120,54	84,60	70,75	88,08
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	7,23	3,8	4,25	3,65
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	0,0002	0,0002	0,0005	0,0001
Норматив загальної сума інвестування (Н12)	0,14	0,12	0,10	0,02

На кінець 2022 року спостерігалася тенденція зростання нормативу кредитного ризику до 88,08%, що свідчить про збільшення ризику при видачі кредитів банківськими установами.

Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) зменшувався протягом аналізованого періоду, з 7,23% до 3,65%, що може свідчити про зниження ризику взятих банками участі в операціях зі співробітниками або пов'язаними компаніями.

Норматив інвестування в цінні папери (Н11) виконується, проте має дуже низьке значення, близьке до нуля, що може свідчити про низьку довіру банківських установ до цінних паперів в умовах фінансової нестабільності.

Норматив загальної суми інвестування (Н12) виконується, але має дуже низьке значення і постійно спадає, що може вказувати на нестабільність фінансової системи та обмежені можливості банків щодо інвестування вільних коштів.

Узагальнюючи результати аналізу фінансової стійкості банківського сектору, можна визначити, що кризові умови 2022 року суттєво вплинули на фінансову стійкість та стабільність банківських установ України. Однак завдяки достатній капіталізації банків вдалося уникнути катастрофічних наслідків в умовах складного зовнішнього середовища, пов'язаного з активними воєнними діями на території України.

2.2. Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «Приватбанк»

Комерційний банк «ПриватБанк» - це один з найбільших банків в Україні та є універсальною фінансовою установою. Банк спеціалізується на роздрібному сегменті ринку, надаючи послуги як для малих та середніх підприємств, так і для приватних осіб. Одночасно, банк обслуговує корпоративний сектор, але ця діяльність є менш активною порівняно з роздрібним сегментом.

Банк був заснований у 1992 році та діє на підставі ліцензії, виданої Національним банком України (НБУ). Станом на 31 грудня 2020 року, банк має обширну мережу в Україні, включаючи 26 філій та 1 690 функціонуючих відділень. Крім того, у банку є філія на Кіпрі, що може свідчити про його міжнародну присутність та можливості надання послуг клієнтам за кордоном.

Органами управління Банку включають:

- Акціонер або Вищий орган, який володіє 100% акцій Банку, в цьому випадку, Держава в особі Кабінету Міністрів України. Банк сприяє виконанню прав та інтересів цього акціонера.

- Наглядова рада Банку, відповідальна за стратегічне керівництво Банком, контроль діяльності Правління Банку та захист прав акціонера. Ця рада також має систему звітності перед Вищим органом.

- Правління Банку, яке керує поточною діяльністю Банку і підзвітне Наглядовій раді та Вищому органу.

Держава, через Міністерство фінансів України, єдиний акціонер Банку і має право власності на 100% акцій Банку згідно із законодавством України та відповідними рішеннями Кабінету Міністрів України, що були прийняті для забезпечення стабільності фінансової системи.

Проводимо характеристику основних фінансово-економічних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк» на основі наявної річної фінансової звітності за 2017-2022 рр. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Основні економічні показники господарської діяльності

Показники	Роки						Відхилення	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Процентний дохід, млн грн	24485	30754	33841	33563	35857	43686	19201	78,42
Процентні витрати, млн грн	18373	13996	14162	11943	6533	3768	-14605	-79,49
Чистий процентний дохід, млн грн	6112	16758	19679	21620	29324	39918	33806	553,11
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн грн	(23964)	12864	32700	24586	35300	36974	60938	-
Чистий прибуток, млн грн	(23990)	12855	32670	24561	35242	32500	56490	-
Чиста дохідність банку (чистий спред), %	3,99	5,63	6,96	6,25	7,83	8,03	4,04	101,25
Рентабельність активів, %	-6,86	4,15	11,32	7,16	8,78	6,29	15,64	-
Середня рентабельність активів у галузі, %	-1,94	1,65	4,35	2,54	4,09	1,18	6,03	-
Коефіцієнт короткострокової ліквідності, %	99,76	97,74	100,41	92,92	93,76	93,72	-6,04	-6,05
Капіталізація власного капіталу, %	9,30	11,35	17,64	13,87	16,39	12,47	3,17	34,09

Прибутковість та фінансова стійкість банків визначаються головним чином за рахунок процентного доходу та процентних витрат. Однак рентабельність господарської діяльності банку, яка зазвичай розглядається як співвідношення прибутку до загальних витрат, може бути недостатньо точним показником ефективності банківської роботи через неврахування специфіки банківських операцій.

У цьому контексті рентабельність активів (ROA) стає важливим показником, який використовується для визначення ефективності банку. ROA визначається як співвідношення прибутку до активів банку і відображає, наскільки ефективно використовуються активи для заробітку. Оскільки фінансові операції, такі як залучення та розміщення коштів, становлять основну частину банківської діяльності, ROA може надати більш точний образ ефективності банку, оскільки враховує співвідношення між витратами на залучення ресурсів та їх результативністю у заробітку прибутку.

Банки активно використовують показник чистого спреду для оцінки ефективності своєї бізнес-стратегії та управління ризиками. Цей показник представляє собою співвідношення різниці між обсягами витрат та доходів банку до загального обсягу витрат. Він допомагає банкам визначити, наскільки ефективно вони використовують свої ресурси для доходів.

При аналізі фінансово-економічного стану банку враховується специфіка галузі, аналізуються тенденції, включаючи процентні доходи та витрати, чисту дохідність банку та прибутки, а також загальні показники фінансової активності, такі як фондвіддача, продуктивність праці, оборотність оборотних активів тощо.

Банки активно використовують показник чистого спреду для оцінки ефективності своєї бізнес-стратегії та управління ризиками. Цей показник представляє собою співвідношення різниці між обсягами витрат та доходів банку до загального обсягу витрат. Він допомагає банкам визначити, наскільки ефективно вони використовують свої ресурси для доходів.

При аналізі фінансово-економічного стану банку враховуються специфіка галузі, аналізуються тенденції, включаючи процентні доходи та витрати, чисту дохідність банку та прибутки, а також загальні показники фінансової активності, такі як фондвіддача, продуктивність праці, оборотність оборотних активів тощо.

Банки використовують показник чистого спреду для оцінки ефективності своєї бізнес-стратегії та управління ризиками. Цей показник відображає співвідношення між різницею між обсягами витрат та доходів банку і загальним обсягом витрат. Він допомагає банкам зрозуміти, наскільки ефективно вони використовують свої ресурси для доходів.

При аналізі фінансово-економічного стану банку враховуються специфіка галузі та тенденції, включаючи процентні доходи та витрати, чисту дохідність банку та прибутки, а також загальні показники фінансової активності, такі як фондвіддача, продуктивність праці, оборотність оборотних активів тощо.

В банківській діяльності показники процентного доходу та процентних витрат відіграють ключову роль, оскільки вони визначають прибутковість та фінансову стійкість банку. У порівнянні з рентабельністю господарської діяльності, яка визначається як відношення прибутку до загальних витрат, показник рентабельності активів (ROA) є більш надійним показником ефективності банку. ROA визначається як відношення прибутку до активів банку, відображаючи ефективність використання активів для генерації прибутку.

Показник чистого спреду також використовується банками для оцінки ефективності своєї бізнес-стратегії та управління ризиками. Цей показник відображає різницю між обсягами витрат та доходів банку відносно загального обсягу витрат. Враховуючи специфіку галузі та аналізуючи процентні доходи та витрати, чисту дохідність банку, прибутки та загальні показники фінансової активності, банки можуть ефективно визначати свою стратегію та оптимізувати управління ресурсами для досягнення найкращих результатів.

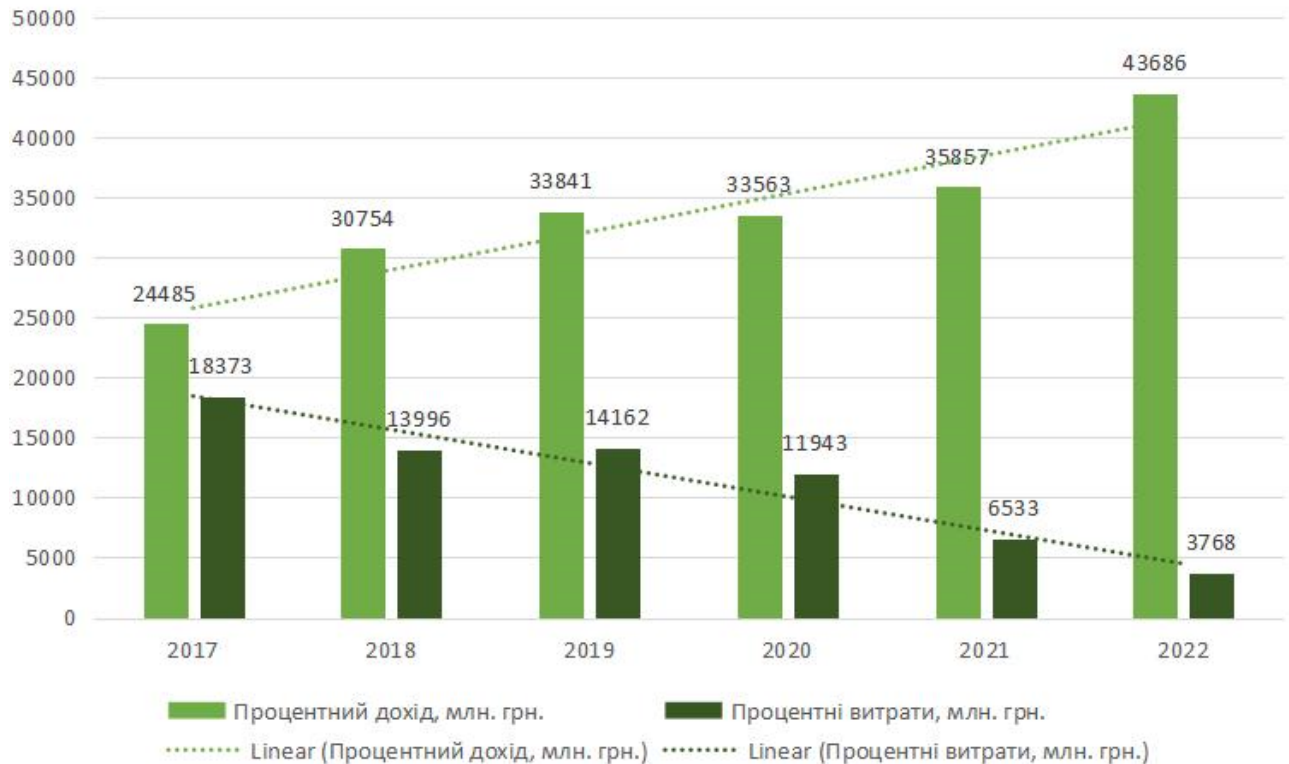

Рис. 2.2 – Процентні доходи та витрати АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

З рис. 2.2 видно, що протягом періоду з 2017 по 2022 роки спостерігається позитивна тенденція зростання процентних доходів та впадання процентних витрат. У 2022 році абсолютне збільшення показників процентних доходів, порівняно з 2017 роком, становить 19201 млн грн (+78,42%). Це свідчить про збільшення обсягу кредитів та можливо зростання процентних ставок з кредитування або збільшення частки вкладень клієнтів. Тим часом показники процентних витрат зменшились на 14605 млн грн (-79,49%), що вказує на зниження витрат на залучення коштів у депозити та інші джерела фінансування.

На підставі аналізу цих даних можна зробити висновок про покращення фінансового стану банку. З рис. 2.3 видно, що спостерігається незначний спад короткострокової ліквідності, що може бути пов'язано з проблемами у виконанні банком своїх зобов'язань перед клієнтами в разі потреби. Стрімкий спад у 2020 році може бути наслідком збільшення обсягу неповернутих кредитів або зниження обсягу ліквідних активів через посилення карантинних обмежень під час пандемії Covid-19. У 2021 році спостерігається стабілізація показника

ліквідності, а в 2022 році спостерігається зниження, яке може бути пов'язане з повномасштабним вторгненням чи іншими подіями.

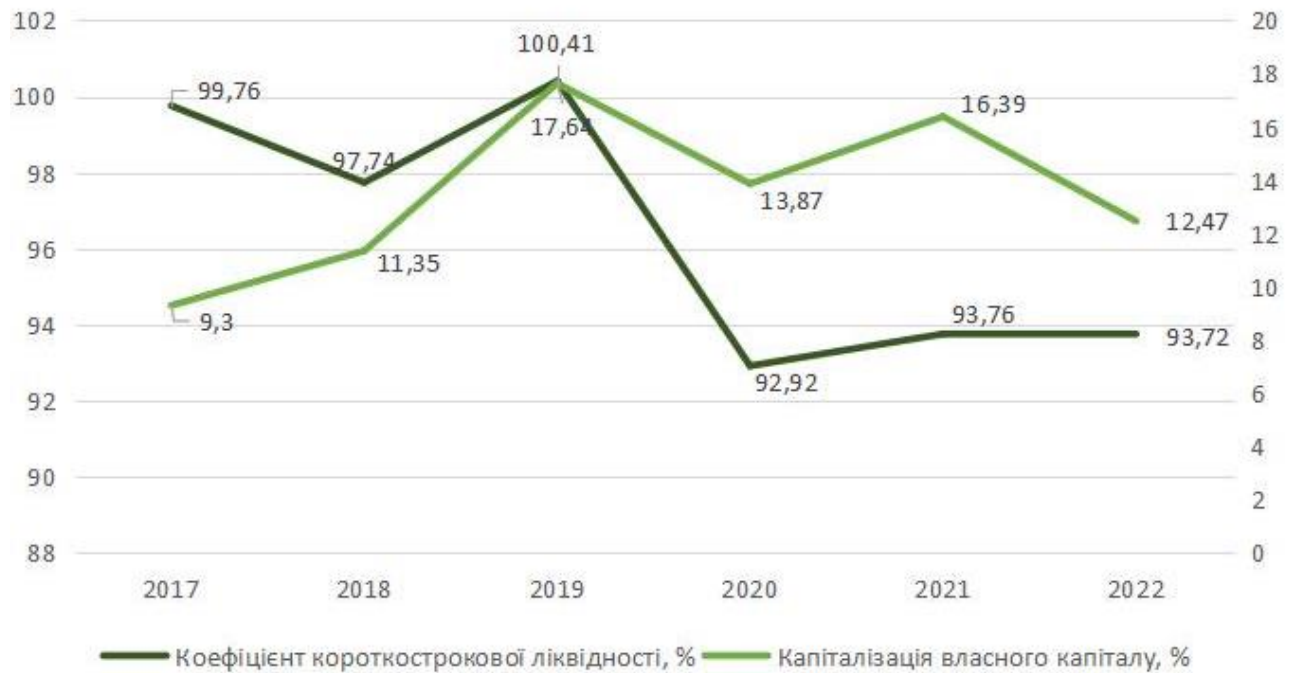

Рис. 2.3 – Показники ліквідності та капіталізації банку, %

Зростання рівня капіталізації протягом аналізованого періоду свідчить про збільшення стійкості банку до різних ризиків і може бути позитивним фактором для довгострокової стійкості банку.

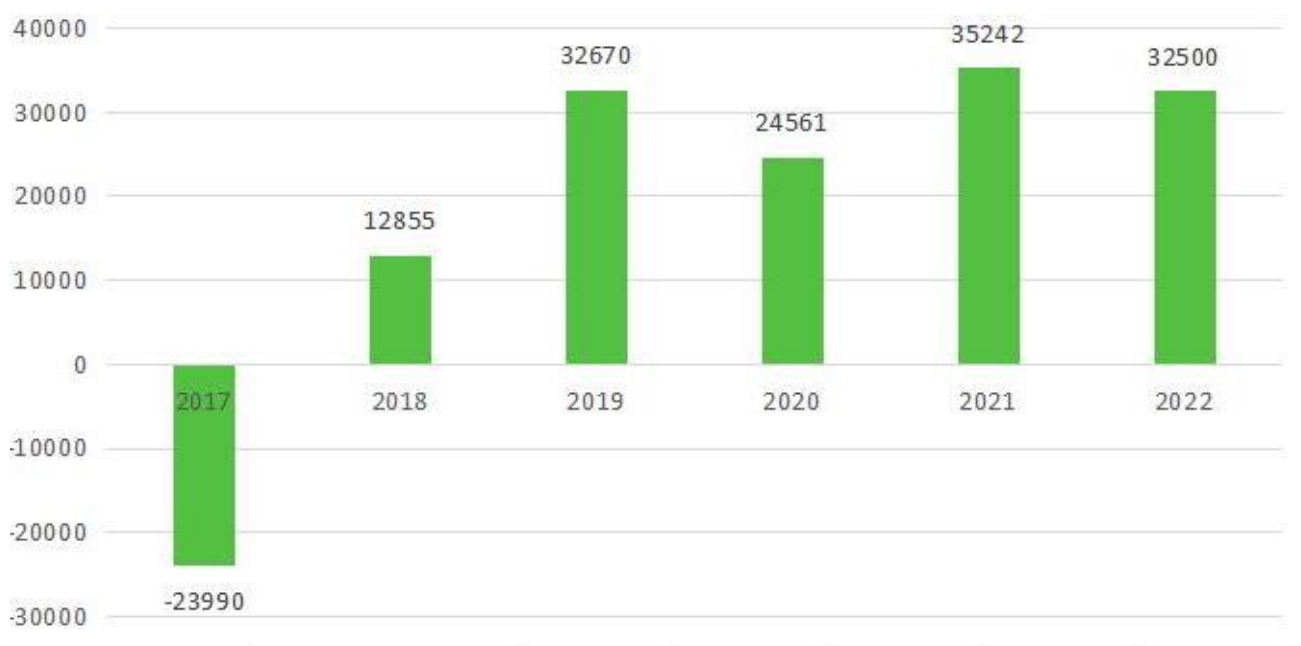

Рис. 2.4 – Динаміка чистого прибутку, 2017-2022 рр., млн грн

Під час аналізу фінансового стану організації було виявлено, що у 2017-2018 роках банк вийшов із кризового стану 2016 року і проявляє позитивну тенденцію до зростання показників чистого прибутку протягом 2018-2022 років. Цей ріст зумовлений збільшенням кількості активних користувачів та реорганізацією структури банківської установи. На момент 2021 року показник сягає 35242 млн грн, і значна частина дивідендів (від 60% до 90%) регулярно виплачується акціонеру – Державі. Абсолютний зріст показників за період 2017-2021 років становить 59232 млн грн.

На кінець 2022 року чистий дохід становить 32500 млн грн, що на 7,78% менше, ніж у попередньому році. Ця тенденція свідчить про зосередження діяльності банку на прибуткових напрямках, максимізацію ефективності та зниження витрат для стабілізації після повномасштабного вторгнення.

Схожість кривих змін чистого прибутку та капіталізації банку може вказувати на взаємозалежність між цими показниками. Послідовний ріст цих показників може свідчити про те, що банк успішно збільшує свій прибуток та капіталізацію, що є позитивною тенденцією.

У результаті аналізу показників, представлених на рис. 2.4, виявлено, що протягом періоду з 2017 по 2022 рік капіталовіддача банку зросла на 18,52%. Це може свідчити про те, що банк витрачає менше капіталу, але отримує більший прибуток від своїх інвестицій. Зменшення рівня капіталовіддачі в цьому періоді є природнім, оскільки це відповідає стратегії розвитку банку, яка передбачає збільшення обсягів кредитування та інших операцій. У період з 2017 по 2022 рік виявлено значний зріст показників рентабельності активів банку. Ці середні показники сфери банкінгу за даними Національного банку України в цей період були на 2,1 - 5 разів нижчі, ніж показники АТ КБ «ПриватБанк». Абсолютний приріст цих показників за аналізований період становить 13,15% та 3,12% відповідно.

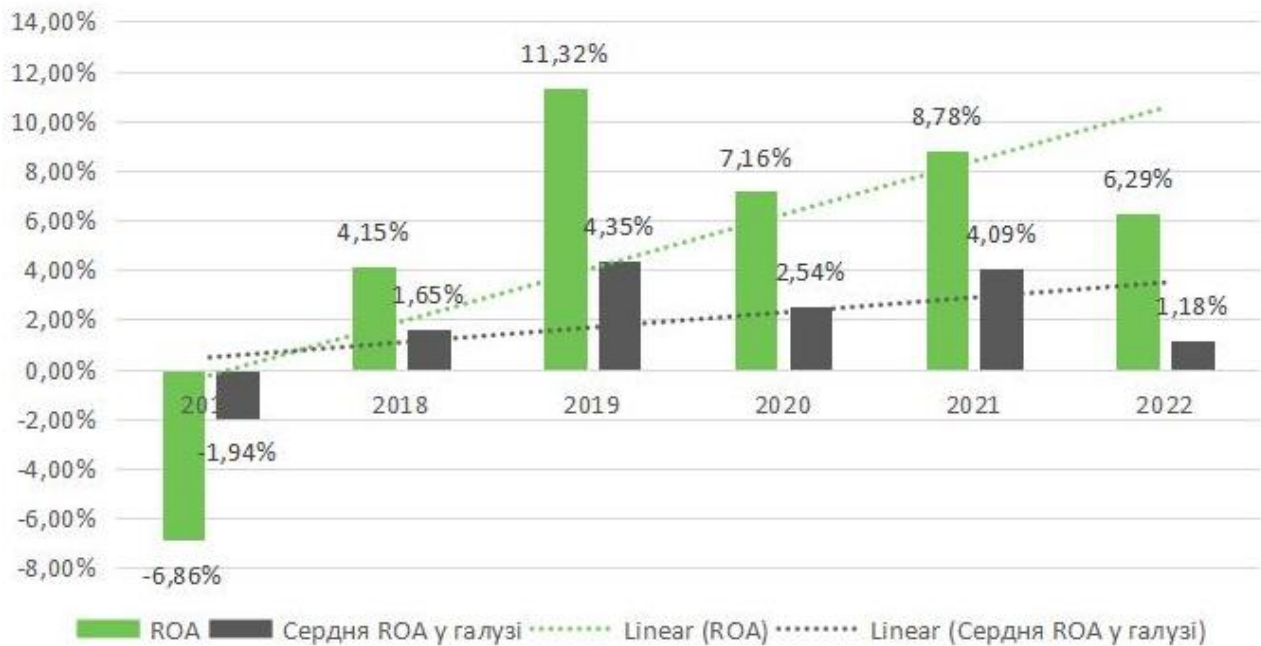

Рис. 2.5 – Рентабельність активів, 2017-2022 рр.

Оскільки рентабельність активів зростає, а темп росту рентабельності активів банку перевищує темп росту у всій галузі, це може свідчити про позитивні зміни в фінансовому стані банку. Також це може вказувати на покращення управління активами банку та збільшення обсягів прибуткових операцій.

2.3. Аналіз ефективності депозитної політики АТ КБ «Приватбанк»

Робота банків ґрунтується на ряді принципів, серед яких особливе значення має принцип ефективного використання залучених ресурсів. Це означає, що гроші, які банк залучає, повинні не лише зберігатися, а й повертатися з приростом (через депозитні відсотки), які становлять частину загального зростання вартості наданих кредитів. Цей аспект має велике значення для визначення ефективності, оскільки навіть у випадку, якщо позика не використовується, її своєчасне повернення є критично важливим.

На основі аналізу структури зобов'язань банку можна визначити як кількісні, так і якісні показники їхніх строкових та поточних зобов'язань. У

табличній формі представлена інформація про обсяги зобов'язань вибіркового банку (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк», млн. грн.

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення		
					2019-2020	2020-2021	2021-2022
Кошти банків	201	2	3	-	-199	1	-3
Кошти клієнтів	240621	312708	325303	471970	72087	12595	146667
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	-	25	13	-159
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2634	1420	-289	-1136
Забезпечення	2363	10687	3651	5804	8324	-7036	2153
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271	570	-303	476
Всього зобов'язань	255194	329700	334681	482807	74506	4981	148126

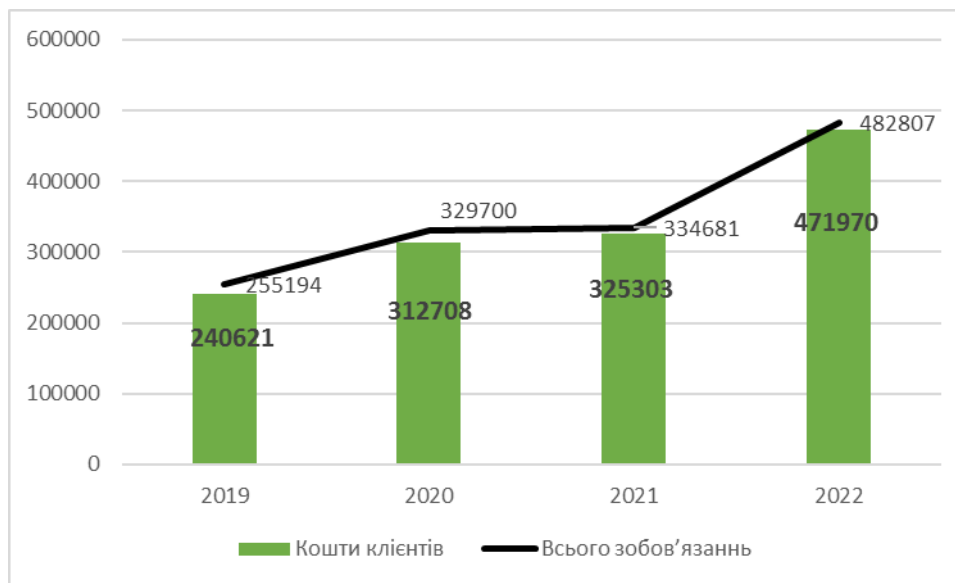

Рис. 2.6 – Динаміка зобов'язань банку та коштів клієнтів, млн. грн.

Видно з рис.2.6, що обов'язки банку становили 255,194 млрд грн в 2019 році. Порівняно з цифрами 2022 року, вони зросли на 227,613 млрд грн або на 47,14%. Цей значний приріст ресурсів може свідчити про високу ефективність депозитного відділу банку у залученні ресурсів.

Приріст депозитної бази відбувався переважно за рахунок збільшення коштів фізичних та юридичних осіб, що є позитивним трендом. Наприклад, кошти фізичних осіб зросли на 231,349 млрд грн і становили 471,97 млрд грн на

2022 рік порівняно з 240,621 млрд грн 2019 року, що становить збільшення на 49,02%.

Порівняно з 2018 роком банк став більш надійним, проте зменшилась його ліквідність, збільшилась ефективність операцій з процентними коштами, а також банк прийняв менш агресивну кредитну політику.

Таблиця 2.7 – Показники коефіцієнтів ефективності депозитної політики АТ КБ «Приватбанк»

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
Генеральний коефіцієнт надійності	10,3	12,8	21,4	16,0	19,8
Коефіцієнт фінансового важеля	9,8	7,7	4,7	6,3	5,1
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	31,7	24,8	23,7	36,6	26,9
Ефективність операцій з процентними коштами	1,3	2,2	2,39	2,81	5,48
Рівень процентної маржі	2,5	6,1	4,6	4,2	2,4
Коефіцієнт співвідношення кредитів і зобов'язань	1,1	1,3	0,3	0,3	0,3
Крос-коефіцієнт	1,1	0,9	4,3	4,2	3,6

У цілому, депозитна політика банку покращилася в порівнянні з 2018 роком, і вкладати гроші в цей банк стало надійніше для вкладників. Це пов'язано із покращенням фінансового стану та кредитно-депозитної політики. Варто зазначити, що у 2018 році банк переживав складний період після націоналізації, і з тих пір відбулися позитивні зміни в його функціонуванні.

Табл. 2.8 відображає виконання нормативів ризику ліквідності АТ «ПриватБанк» протягом 2018-2022 років, включаючи показники Н6 (норматив короткострокової ліквідності), LCR (коефіцієнт покриття ліквідністю) та NSFR (коефіцієнт стабільного фінансування) станом на 1 січня 2022 року. Ці показники визначаються та встановлюються Національним банком України і використовуються для комплексного аналізу ризику ліквідності комерційних банків. Їх відповідність нормативам свідчить про стійкість банку у відносинах до ліквідності та його здатність виправляти потенційні ліквідні проблеми.

У період з 2018 по 2022 рік, АТ КБ «ПриватБанк» дотримувався всіх нормативів ліквідності. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) залишався в стабільному стані протягом цього періоду, з найкращим показником у 2020

році, коли він перевищував норматив на 41,57 п.п. У 2022 році норматив Н6 зменшився на 4% порівняно з 2019 роком.

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR_{BB}), введений Національним банком України у 2019 році, показував зростання у 2020–2021 роках (на 33,8 п.п. у 2020 році та на 6,53 п.п. у 2021 році). Проте, у 2022 році цей показник скоротився до 258,85%, але все ще перевищував норматив у майже 2,5 рази. Загалом, LCR_{BB} у 2022 році зростає на 9% порівняно з 2019 роком.

Таблиця 2.8 – Аналіз нормативів ліквідності АТ КБ «Приватбанк» 2018–2022 рр., %

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Н6	97,54	91,71	101,57	92,92	93,76
LCR_{BB}	–	237,9	271,7	278,23	258,85
LCR_{IB}	–	89,3	236,32	218,18	200,36

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземних валютах (LCR_{IB}) зменшився починаючи з 2020 року (на 18,14 п.п. у 2021 році та на 17,82 п.п. у 2022 році). Це свідчить про зниження стійкості АТ КБ «ПриватБанк» до короткострокових ліквідних викликів, таких як можливий відтік іноземної валюти. У 2022 році LCR_{IB} зростає на 124% порівняно з 2019 роком.

Результати АТ КБ «Приватбанк» свідчать про високий рівень ліквідності протягом 2018–2022 років, оскільки всі нормативи ліквідності значно перевищували встановлені Національним банком України ліміти.

Для оцінки процентного ризику комерційних банків широко використовується метод GAP, що ґрунтується на виділенні вимог і зобов'язань банку, які реагують на зміну процентних ставок.

Проведено ряд розрахунків для вивчення процентного ризику АТ КБ «Приватбанк» протягом 2018–2022 років, які представлені у табл. 2.9.

Результати розрахунку коефіцієнта Гепу свідчать про те, що чутливість активів до змін процентних ставок не перевищує чутливість пасивів, оскільки значення коефіцієнта завжди менше 1. Лише у 2019 році він був рівний 1, а в

подальших роках залишався нижчим, вказуючи на менший вплив змін процентних ставок на активи банку порівняно з його пасивами.

Таблиця 2.9 – Аналіз індикаторів процентного ризику АТ КБ «ПриватБанк» 2018 - 2022 рр

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
Чутливі до змін процентної ставки активи, тис грн	167,9	230,2	238,8	301,7	316,7
Чутливі до змін процентної ставки пасиви, тис грн	212,4	231,3	240,8	312,7	325,3
Коефіцієнт гепу	0,78	1,01	0,98	0,97	0,98

Рентабельність активів АТ КБ «Приватбанк» має позитивну тенденцію та відзначалася додатніми значеннями протягом усього періоду аналізу. Найвищий показник був досягнутий у 2020 році і становив 0,11, вказуючи на успішну генерацію прибутку від активів банку.

Щодо показника чистого спреду, він використовується для оцінки ефективності ролі банку як посередника між вкладниками і позичальниками. Спостерігається тенденція до його скорочення, зокрема максимальний показник був зафіксований у 2019 році. Це може вказувати на тиск конкуренції, що змушує менеджерів АТ КБ «Приватбанк» шукати інші джерела прибутку для компенсації втрат.

Так, аналіз операційного ризику банків є ключовим етапом у загальному аналізі ризиків банківської установи. Для визначення рівня операційного ризику та подальшої оцінки його використовують методику базового індикатора, яка була розроблена Базельським комітетом. Цей метод дозволяє банкам оцінити й управляти ризиками, пов'язаними з їхньою операційною діяльністю.

Базовий індикатор - це підход до визначення рівня операційного ризику, який заснований на деяких ключових показниках операційної активності банку. Ці показники включають в себе такі аспекти, як обсяги операцій, кількість операційних помилок, втрати від операційних ризиків тощо. Шляхом визначення цих показників банк може оцінити рівень свого операційного ризику та взяти заходів для його зменшення.

Цей метод надає банкам можливість ефективно управляти операційним ризиком, розглядаючи конкретні аспекти їхньої операційної діяльності та вживаючи відповідних заходів для зниження цього ризику. Базовий індикатор є важливим інструментом управління ризиками та забезпечує банкам можливість ефективно впоратися з операційними загрозами та втратами. Розвиток АТ КБ «ПриватБанк» характеризується нерівномірним зростанням чистого операційного доходу, де особливо помітна тенденція до зростання чистого процентного доходу.

Таблиця 2.10 – Оцінка операційного ризику АТ КБ «Приватбанк» 2018-2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Усього чистого операційного доходу, млн грн	15624	30143	10609	85402	39169
Чистий процентний дохід, млн грн	6111	16752	19667	21602	29317
Чистий комісійний дохід, млн грн	10194	15188	18189	18761	23217
Середнє значення операційного доходу, млн грн	-1903	22883,5	20376	48005,5	62285,5
Капітал на покриття операційного ризику, млн	71,36	858,13	764,10	1800,21	2335,71
Капітал банку, млн грн	23619	31464	54529	52825	66615
Частка капіталу на покриття операційного ризику у власному капіталі банку, %	0,30	2,73	1,40	3,41	3,51

Максимальний рівень чистого процентного доходу був досягнутий на початку 2022 року, досягнувши рівня в 29317 млн. грн., що майже утричі перевищує рівень 2018 року. Аналогічна ситуація відбулася із чистим комісійним доходом, де спостерігалось зростання до 2022 року.

Одночасно, зростає і необхідний капітал, необхідний для покриття операційного ризику, що пояснюється збільшенням рівня ризику в банку. Цей процес є природнім і може бути пояснений зростанням фінансових потоків, що надходять до банківської установи.

Такі тенденції свідчать про динамічний розвиток банку та його здатність ефективно використовувати фінансові ресурси для забезпечення росту прибутковості та покриття операційних ризиків, що відображається в стабільності його фінансової структури та здатності впоратися із збільшеним рівнем ризику в банківській сфері.

Висновки до розділу 2

Обов'язки банку становили 255,194 млрд грн на 31 грудня 2019 року. Порівняно з цифрами на 31 грудня 2022 року, вони зросли на 227,613 млрд грн або на 47,14%. Цей значний приріст ресурсів може свідчити про високу ефективність депозитного відділу банку у залученні ресурсів.

Приріст депозитної бази відбувався переважно за рахунок збільшення коштів фізичних та юридичних осіб, що є позитивним трендом. Наприклад, кошти фізичних осіб зросли на 231,349 млрд грн і становили 471,970 млрд грн на 31 грудня 2022 року порівняно з 240,621 млрд грн на 31 грудня 2019 року, що становить збільшення на 49,02%. У період з 2018 по 2022 рік, АТ КБ «ПриватБанк» дотримувався всіх нормативів ліквідності.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) залишався в стабільному стані протягом цього періоду, з найкращим показником у 2020 році, коли він перевищував норматив на 41,57 п.п. У 2022 році норматив Н6 зменшився на 4% порівняно з 2019 роком.

Коефіцієнт покриття ліквідністю показував зростання у 2020–2021 роках (на 33,8 п.п. у 2020 році та на 6,53 п.п. у 2021 році). Проте, у 2022 році цей показник скоротився до 258,85%, але все ще перевищував норматив у майже 2,5 рази. Загалом, LCRBB у 2022 році зросла на 9% порівняно з 2019 роком.

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземних валютах зменшився починаючи з 2020 року (на 18,14 п.п. у 2021 році та на 17,82 п.п. у 2022 році). Це свідчить про зниження стійкості АТ КБ «ПриватБанк» до короткострокових ліквідних викликів, таких як можливий відтік іноземної валюти. У 2022 році LCRIB зросла на 124% порівняно з 2019 роком

Результати розрахунку коефіцієнта Гепу свідчать про те, що чутливість активів до змін процентних ставок не перевищує чутливість пасивів, оскільки значення коефіцієнта завжди менше 1. Лише у 2019 році він був рівний 1, а в подальших роках залишався нижчим, вказуючи на менший вплив змін процентних ставок на активи банку порівняно з його пасивами.

Рентабельність активів АТ КБ «Приватбанк» має позитивну тенденцію та відзначалася додатніми значеннями протягом усього періоду аналізу. Найвищий показник був досягнутий у 2020 році і становив 0,11, вказуючи на успішну генерацію прибутку від активів банку.

Такі тенденції свідчать про динамічний розвиток банку та його здатність ефективно використовувати фінансові ресурси для забезпечення росту прибутковості та покриття операційних ризиків, що відображається в стабільності його фінансової структури та здатності впоратися із збільшеним рівнем ризику в банківській сфері.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1. Удосконалення організаційного забезпечення механізму управління депозитними ресурсами АТ КБ «Приватбанк»

Управління депозитними операціями включає в себе комплекс стратегічних і тактичних заходів, що реалізуються комерційними банками з метою привертання тимчасово вільних грошових коштів клієнтів для формування власних кредитних ресурсів. Важливою передумовою ефективного управління депозитними операціями є розширення мережі та видів депозитних рахунків, задоволення різноманітних потреб клієнтів у банківських послугах, а також забезпечення гарантій вкладникам через систему страхування депозитів та інші заходи. Альтернативність варіантів проведення депозитних операцій для різних юридичних і фізичних осіб забезпечує надійність і сталість джерел формування ресурсів банку [6].

План стратегічного управління депозитами враховує різноманітні фактори, які визначають зовнішнє середовище банківської діяльності, та передбачає впровадження заходів для збільшення участі банку на ринку депозитів. Іншими словами, стратегічне управління депозитною діяльністю банку охоплює аналіз депозитного ринку та регулювання відповідності пропозиції та попиту на депозитні послуги. На рівні тактичного управління депозитами банку акцентується, в першу чергу, на встановленні систематичного моніторингу якісних та кількісних параметрів його депозитного портфеля. [10].

У процесі формування депозитної політики основною точкою врахування є визначення мети та обрання ефективних інструментів для її досягнення. Для кожного банку важливо, щоб загальні цілі та стратегічні

пріоритети його функціонування були чітко визначені. З урахуванням загальної мети банку, визначаються ключові напрямки управління депозитними операціями з орієнтацією на досягнення таких результатів, як прибутковість, рентабельність, ліквідність, мінімізація ризиків та оптимізація депозитного портфеля.

Таблиця 3.1 - Основні напрями залучення депозитних ресурсів в Україні та

1. Створення депозитної стратегії, що буде привабливою для клієнтів та одночасно прибутковою для банку:	<ul style="list-style-type: none"> - Створення легко доступних та зрозумілих для споживачів депозитних продуктів, які не вимагають значних витрат від банку; врахування інтересів конкретного сегменту споживачів, на який спрямована банківська установа; - Впровадження передових банківських технологій та покращення якості обслуговування клієнтів банку; - Розширення асортименту депозитних послуг та використання передових технологій у їхньому розробленні.
2. Створення позитивного враження та надання надійності потенційному клієнту:	<ul style="list-style-type: none"> - Утвердження неперевершеної ділової репутації банку; - Гарантування фінансової стійкості та надійності банку; - Систематичне аналізування та уважне врахування потреб та запитів депозиторів, як фізичних, так і юридичних осіб, з метою забезпечення найзручніших та ефективних способів обслуговування їхніх депозитів, включаючи мінімізацію витрат часу, які вони зазнають.
3. Збільшення інтересу фізичних осіб до розміщення своїх коштів на вкладних рахунках	<ul style="list-style-type: none"> - Переорієнтація та модернізація депозитної політики для привертання нових джерел ресурсів і перегляду цільових завдань; - Впровадження сучасних форм організації обліку депозитів населення та активне використання можливостей комплексного обслуговування клієнтів, що включає надання додаткових послуг для поліпшення взаємодії з банком під час традиційного депозитного обслуговування.
4. Застосування стратегій ціноутворення для залучення ресурсів:	Створення банками раціональної процентної політики з метою привертання та стабільного утримання коштів населення на депозитних рахунках.
5. Застосування непрямих методів для привертання ресурсів:	<ul style="list-style-type: none"> - Промоція через рекламу, підвищення якості обслуговування клієнтів, розширення спектра депозитних послуг, комплексне обслуговування, надання додаткових послуг за вкладами та розширення філіальної мережі; - Приваблення кваліфікованих менеджерів із досвідом у розробці та впровадженні пакетів депозитних послуг для зміцнення команди банку

Запропоновано використовувати комплексний підхід до визначення та обґрунтування шляхів підвищення ефективності депозитних операцій банку. Для цього доцільно використовувати метод «дерева цілей», який дозволяє створити

систему цілей, що відображає особливості депозитної діяльності банку та можливості її удосконалення.

«Дерево цілей» - це графічне зображення ієрархії та взаємозв'язку цілей, що відображає розподіл загальної мети або місії на підцілі, завдання та окремі дії. Цей метод дозволяє структурувати та систематизувати комплекс цілей, спрямованих на підвищення продуктивності та ефективності депозитної діяльності банку. [2].

Спроекуємо «дерево цілей» для банківської установи, де основною метою є підвищення ефективності управління депозитними операціями (рис. 3.1). Потім визначимо конкретні підцілі, досягнення яких сприятиме виконанню загальної мети банку у цьому аспекті діяльності.

1. Досягнення оптимізації депозитного портфелю включає вирішення таких завдань: 1.1. Розробка нових депозитних продуктів. 1.2. Комбінування різних форм депозитів. 1.3. Збільшення частки термінових депозитів, що найбільше сприяють підтримці ліквідності балансу банку. 1.4. Сегментування депозитного портфелю за клієнтами, послугами та ринками.

2. Формування гнучкої процентної політики.

3. Поліпшення маркетингової політики щодо депозитних операцій включає:

3.1. Проведення маркетингових досліджень ринку банківських послуг.

3.2. Розроблення ефективної маркетингової системи, яка надає спеціальні фінансові пільги, диференційовані за ступенем значущості клієнта для банку.

4. Покращення обслуговування депозитів для залучення клієнтів включає:

4.1. Підвищення якості та культури обслуговування клієнтів.

4.2. Застосування диференційованого підходу до різних груп клієнтів.

Рис. 3.1. - «Дерево цілей» банку для поліпшення управління депозитними операціями.

Забезпечення різноманітності суб'єктів депозитних операцій передбачає формування цієї підцілі враховуючи, що клієнтами, які відкривають депозитні рахунки в банку та передають свої кошти у тимчасове розпорядження банку для створення його депозитної бази, можуть бути різні категорії, такі як: приватні особи (фізичні особи) та їх об'єднання; юридичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, організації та установи незалежно від форми власності (включаючи фінансово-кредитні установи); бюджетні та позабюджетні фонди через Державне казначейство.

Формування та управління оптимальною структурою депозитної бази є ключовим аспектом роботи фінансового менеджера. Визначення оптимальної структури депозитної бази для банку є важливим завданням, і основне правило полягає в тому, щоб забезпечити відповідність між структурою депозитів та активними операціями за їхніми сумами та строками. Це означає, що при здійсненні банківських операцій необхідно дотримуватися взаємозв'язку та взаємо узгодженості між депозитними операціями та операціями з видачі позичок, як за строками, так і за сумами.

Неперервний пошук можливостей та стратегій для зменшення витрат на проценти за залученими ресурсами з метою збільшення загального прибутку.

Отже, операції з депозитами в банку повинні бути організовані так, щоб максимально сприяти зростанню банківського прибутку або створенню умов для отримання прибутку у майбутньому. Для банківської установи важливо постійно удосконалювати управління депозитними операціями, оскільки це надає можливість регулювати, управляти та раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами щодо руху коштів в обидві сторони. Використання методу «дерева цілей» для підвищення ефективності депозитної діяльності банку дозволяє забезпечити якість управлінських рішень та стійкий розвиток банківської установи. [19].

Під час розробки науково-обґрунтованої концепції управління конкурентоспроможністю депозитних банківських послуг для фізичних осіб важливо враховувати, принаймні, три основні фактори.

В першу чергу, конкурентоспроможність депозитних банківських послуг для фізичних осіб напряму залежить від встановлення рівноваги між потребами споживача (максимізацією корисності) та пропозицією банку (мінімізацією витрат).

Другим важливим аспектом є кінцевий результат для споживача, який представлений у вигляді відсотка за конкретною депозитною банківською послугою і визначається сукупністю цінових та нецінових параметрів. У даному контексті ключовою стає проблема обґрунтування оптимальної пропорції якісних та кількісних критеріїв для розрахунку підсумкового показника кредитоспроможності депозитних продуктів. Це особливо актуально в умовах, коли середньостатистичний споживач повинен приймати рішення щодо вибору конкретної банківської послуги за умови раціональної поведінки [20].

Систематизація науково-методичних підходів до взаємозв'язку ціни та якості дозволяє виділити два основні підходи:

1. Ціновий підхід: Ціна виступає основним критерієм, який визначає конкурентоспроможність послуги, в той час як якість розглядається як додатковий елемент, який підсилює вплив цінового критерію.

2. Інтегрований підхід: Ціна та якість одночасно впливають на очікуваний результат, при цьому кожен з цих факторів має свою частку у процесі прийняття рішення.

Зазначається, що застосування оптимальної пропорції 75:25 є доцільним. Це означає, що серед факторів, що враховуються при виборі місця розміщення коштів у конкретному банку, ціновий параметр має вагу 75%, тоді як якісні критерії депозитного продукту вносять 25% у кінцеве рішення (рис. 3.2).

Рис. 3.2 - Вплив ціни та якості депозитних банківських послуг на рівень їх конкурентоспроможності для фізичних осіб

По-третє, поліпшення якості конкретної банківської послуги може впливати на підвищення конкурентоспроможності як інших банківських послуг, так і самого банку. Ураховуючи цю особливість, слід відзначити, що більшість якісних критеріїв виходять за рамки окремої банківської послуги (наприклад, місцезнаходження банку, матеріальна база, репутація банку і т. д.), і поліпшення рівня кожного з них може позитивно вплинути на загальну конкурентоспроможність всього банку. Крім того, витрати на управління цими якісними критеріями іноді значно перевищують дохід, отриманий від надання конкретної банківської послуги. Однак банк приймає такий підхід, оскільки ефект може охоплювати весь спектр послуг банку [19].

3.2. Моделювання оптимального портфеля депозитів комерційного банку з заданими критеріями фінансової стійкості

Так, математична постановка задачі оптимізації портфеля депозитів комерційного банку передбачає максимізацію прибутку при мінімізації витрат. Прибуток банку може бути розрахований як різниця між доходами та витратами. Доходи можуть включати в себе проценти, отримані від видачі кредитів або інших інвестиційних операцій, а також комісійні від платіжних та інших банківських послуг. Витрати охоплюють різні види витрат, такі як проценти з

виплати за депозити, витрати на адміністрування, резервування та інші операційні витрати.

Задача оптимізації полягає в пошуку такого розподілу ресурсів (депозитів) між різними видами вкладів, щоб максимізувати отриманий прибуток, при цьому дотримуючись усіх обмежень та ризиків, пов'язаних з кредитами, ліквідністю та іншими фінансовими чинниками.

Ця задача може бути розв'язана за допомогою різних методів оптимізації, таких як лінійне програмування, динамічне програмування або методи чисельної оптимізації. Враховуючи складність ринкових умов і фінансових ризиків, розробка та використання математичних моделей допомагає банкам приймати обґрунтовані та оптимальні рішення щодо управління їхнім портфелем депозитів.

Математична постановка задачі наступна.

процентний прибуток банку включає в себе прибуток від розміщених ресурсів, тобто гроші, які банк заробляє від видачі кредитів та інших інвестиційних операцій. З іншого боку, витрати настають через виплату процентів за залучені депозити та інші джерела коштів клієнтів.

Крім процентних витрат, витрати банку також включають в себе виробничі витрати на обслуговування активів і пасивів, які відображають загальні витрати банку на утримання своєї діяльності. Ці витрати можуть включати в себе оплату персоналу, витрати на інфраструктуру, технічне обслуговування та інші адміністративні витрати.

Основна мета банку полягає в максимізації процентного прибутку, тобто забезпеченні максимальних доходів від розміщених ресурсів, при одночасному мінімізуванні витрат, включаючи як процентні витрати, так і виробничі витрати. Це досягається шляхом раціонального управління портфелем депозитів та іншими активами та пасивами банку.

Рівняння прибутку банку можна записати у вигляді [41]:

$$F_n(\overline{A}, \overline{\Pi}) = \sum_{a=1}^i A_a p_a - \sum_{b=1}^j \Pi_b g_b - \sum_{a,b=1}^{i,j} F_{np}(A_a, \Pi_b), \quad (3.1)$$

де A_a - сума інвестицій в окремий тип активів;

p_a - прибутковість окремого типу активів;

i - число типів активів у портфелі;

Π_b - сума залучення по окремому типу зобов'язань в портфелі пасивів;

g_b - процентні витрати по обслуговуванню окремого типу пасивів;

j - число типів пасивів в портфелі;

$F_{np}(A_a, \Pi_b)$ - виробничі витрати банку.

Далі запишемо цільову функцію процентного прибутку комерційного банку:

$$F_n(\overline{A}, \overline{\Pi}) = \sum_{a=1}^i A_a p_a - \sum_{b=1}^j \Pi_b g_b - \sum_{a,b=1}^{i,j} F_{np}(A_a, \Pi_b) \rightarrow \max \quad (3.2)$$

Звісно, важливою частиною діяльності комерційного банку є дотримання нормативних вимог та вимог, встановлених регуляторами, такими як Національний банк України (НБУ) або іншими банківськими регуляторами. Це важливо для забезпечення стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Цей норматив визначає, наскільки банк повинен мати ліквідних активів (готівку, еквіваленти готівки, цінні папери, що можуть бути легко конвертовані в готівку) для покриття негайних витрат та виплати клієнтам у разі стресового сценарію. Нормативне значення нормативу Н4 має бути не менше ніж 20 відсотків, та розраховується за формулою:

$$H4 = \frac{K_{кр} + K_a}{\Pi_p} \cdot 100\% \geq 20\% , \quad (3.3)$$

де $K_{кр}$ -кореспондентські рахунки в інших банках

K_a - грошові кошти і кореспондентський рахунок в НБУ

Π_p - кошти «до запитання» клієнтів, термінові депозити клієнтів, кредити, одержані від міжнародних фінансових організацій, субординований борг.

Крім обов'язкових нормативів використовуються в якості обмежень різні аналітичні коефіцієнти (згідно процентній політиці банку і внутрішніх нормативів).

Коефіцієнт поточної ліквідності визначається як співвідношення активів первинної та вторинної ліквідності до зобов'язань банку з відповідними строками виконання. Нормативне значення має бути не менше ніж 40 відсотків, та розраховується за формулою:

$$K_{пл} = \frac{A}{Z} \cdot 100\% \geq 40\%, \quad (3.4)$$

де A - активи банку,

Z - зобов'язання банку з відповідними строками виконання.

Коефіцієнт короткострокової ліквідності визначається як співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань. До розрахунку включаються ліквідні активи та короткострокові зобов'язання з початковим строком погашення до одного року. Нормативне значення має бути не менше ніж 60 відсотків та розраховується за формулою:

$$K_{кл} = \frac{B_a}{Z_k} \cdot 100\% \geq 60\%, \quad (3.5)$$

де B_a - грошові кошти і кореспондентський рахунок в НБУ, державні цінні папери

Z_k - кореспондентські рахунки банків, міжбанківські депозити і кредити, кошти «до запитання» клієнтів.

Багато зарубіжних банки користуються так званим коефіцієнтом трансформації, визначальним частку короткострокових вкладів, яка спрямована в довгострокові вкладення. Цей коефіцієнт розраховується за формулою [41]:

$$K_m = \frac{R - S}{S} \quad (3.6)$$

де R - короткострокові ресурси;

S - короткострокові позики і вкладення капіталів.

В сучасних умовах аналогом величини S є дебетовий оборот короткострокових позичок і інші короткострокові вкладення терміном до 1 року. Аналогом R є кредитовий оборот з надходжень коштів на депозитні рахунки (терміном до 1 року, включаючи рахунки до запитання) до установ банку. Таким чином, коефіцієнт трансформації приймає [41]:

$$K_m = 1 - \frac{D_o}{K_o} \quad (3.7)$$

де D_o - дебетовий оборот по видач короткострокових позик;

K_o - кредитовий оборот з надходження коштів на депозитні рахунки строком до 1 року.

Банки зобов'язані встановлювати внутрішні обмеження щодо складу своїх пасивів. Це необхідно для управління ризиками та врахування зміни умов ринку та поведінки контрагентів. Структура цих лімітів відображає готовність керівництва банку до прийняття певного рівня ризику.

Додатково можна ввести таке обмеження:

$$A + Pr_a \leq C + \Pi - Pr_n \quad (3.8)$$

де Pr_a - необхідне резервування за активами;

C – капітал банку;

Pr_n - необхідне резервування за пасивами.

Для оптимізаційних задач характерно використання обмежень у вигляді вимог невід'ємності змінних.

Введемо ці обмеження як:

$$A_a \geq 0; \Pi_b \geq 0 \quad (3.9)$$

Отже, активи та пасиви не можуть мати від'ємних значень. Балансові рівняння, обов'язкові нормативи та внутрішньобанківські обмеження можуть бути узгоджені в єдину систему для розв'язання оптимізаційної задачі. Отримана система рівнянь матиме наступний вигляд.

$$\left\{ \begin{array}{l} F_n(\overline{A}, \overline{\Pi}) = \sum_{a=1}^i A_a p_a - \sum_{b=1}^j \Pi_b g_b - \sum_{a,b=1}^{i,j} F_{np}(A_a, \Pi_b) \rightarrow \max \\ H4 = \frac{K_{кр} + K_a}{Pr} \cdot 100\% \geq 20\% \\ K_{кл} = \frac{A}{3} \cdot 100\% \geq 40\% \\ K_{нл} = \frac{Ba}{3к} \cdot 100\% \geq 60\% \\ K_m = 1 - \frac{D_o}{K_o} \\ A + Pr_a \leq C + \Pi - Pr_n \\ A_a \geq 0; \Pi_b \geq 0 \end{array} \right. \quad (3.10)$$

З використанням наведеної математичної моделі фінансового функціонування банку можна провести аналіз безлічі варіантів портфелів, оцінити доходи та витрати банку. Цей аналіз допомагає сформувати оптимальний портфель для залучення та розміщення фінансових ресурсів, який відповідає вимогам Національного банку України і внутрішнім лімітам банку. Це, у свою чергу, дозволяє вдосконалювати управління депозитними ресурсами банку.

3.3. Оптимізація портфелів залучених і запозичених грошових коштів комерційного банку АТ КБ «Приватбанк»

Ключовою умовою для досягнення прибутковості, фінансової стійкості та належної ліквідності банку є наявність достатньо великого та правильно збалансованого обсягу ресурсів, які залучені та запозичені банком. Ураховуючи складність та багаторівневість системи збалансованого управління активами і пасивами, можна визначити, що головними цілями оптимізації портфелів залучених та запозичених грошових коштів у комерційного банку є:

- Забезпечення достатнього рівня ресурсної бази для фінансування прибуткових активних операцій банку є пріоритетним завданням, за умови додержання встановлених норм обов'язкового резервування за депозитами.
- Досягнення часової стабільності ресурсів банку, де ступінь часової стабільності пасивного портфеля характеризує ймовірність того, що його обсяг залишиться на певному рівні протягом встановленого терміну.
- Підтримання ефективного рівня ліквідності, дотримуючись економічних нормативів ліквідності.
- Мінімізація ризиків, пов'язаних з пасивними операціями, зокрема відсоткового ризику та ризику незбалансованої ліквідності.
- Мінімізація витрат за портфелем зобов'язань банку.

Для досягнення цілей оптимізації портфелів залучених і запозичених коштів банку важливо визначати та систематично вирішувати наступні завдання менеджменту банку:

1. Диверсифікація портфелів: Розробка стратегії диверсифікації для залучених і запозичених коштів з урахуванням економічних нормативів, внутрішньобанківських лімітів та цільових фінансових параметрів.

2. Управління депозитами: Визначення джерел отримання депозитів з найменшими витратами. Розробка стратегій гарантування депозитів, достатніх для забезпечення бажаного обсягу кредитів та інших фінансових послуг.

3. Аналіз портфелів та моделювання:

- Аналіз структури та динаміки портфелів залучених та запозичених коштів банку.
- Моделювання шляхів та джерел ресурсного забезпечення банку.
- Моделювання руху зобов'язань банку.

4. Визначення ліквідних засобів: Кількісне визначення потреби у ліквідних засобах в поточному періоді та в прогнозованій перспективі.

5. Управління ризиком: Визначення рівня та меж допустимого ризику за портфелями залучених і запозичених коштів банку.

6. Контроль та оцінювання витрат: Контроль за витратами портфелів залучених і запозичених коштів банку.

7. Оцінка змін та калькуляція цін: Оцінювання змін у витратах та калькуляція цін на банківські послуги та інші [44].

Перш ніж рухатися до побудови фінансово-математичної моделі оптимізації, важливо визначити поняття портфелів залучених та запозичених коштів у комерційному банку.

Портфель залучених коштів банку представляє собою структуру ресурсів, що включає депозити та боргові цінні папери. З іншого боку, портфель запозичених коштів банку складається з кредитів, отриманих від інших банків, включаючи Національний банк України, а також цінних паперів субординованого боргу. Під субординованим боргом мають на увазі залучені на певних умовах кошти від юридичних осіб, які можуть бути як резидентами, так і нерезидентами, і це може стосуватися як національної, так і іноземної валюти.

Узагальнено, портфелі залучених і запозичених грошових коштів утворюють портфель зобов'язань комерційного банку. Оптимізацію депозитних зобов'язань банку можна реалізувати через різноманітні шляхи, зокрема, встановлюючи співвідношення між власними та залученими ресурсами банку та регулюючи окремі статті зобов'язань. Мета - забезпечення стабільності та зниження витрат за рахунок оптимізації структури залучених ресурсів банку. Наприклад, збільшення питомої ваги строкових залучених коштів сприяє стабільності ресурсів, тоді як зниження витрат досягається через зростання частки ресурсів, що стосуються запитань у структурі залучених ресурсів банку. [23].

В загальному вигляді модель можна визначити за допомогою функції, яка відображає взаємозв'язок між різними факторами та змінними в системі. Функція ця може включати параметри, що підлягають оптимізації, та враховувати обмеження, що впливають на динаміку портфелів залучених та запозичених коштів банку.

Наприклад, якщо ми розглядаємо оптимізацію структури депозитів банку, модель може включати функцію, що визначає оптимальне співвідношення між строковими та позаплановими депозитами в залежності від фінансових цілей та ризикових профілів. Така функція може виглядати наступним чином [22.]:

$$F = \sum_{j=1}^n c_j x_j \rightarrow \max, \quad (3.11)$$

при наступній системі обмежень

$$\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j \leq \overline{b_i}, i = 1, k, \quad (3.12)$$

$$\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j \geq \overline{b_i}, i = k+1, l, k \leq l, \quad (3.13)$$

$$\sum_{j=1}^n a_{ij} x_j \geq \overline{b_i}, i = l+1, t, t \leq m, \quad (3.14)$$

$$x_j \geq \overline{0}, j = 1, n. \quad (3.15)$$

де a_{ij} – коефіцієнти, які враховують суть обмежень;

x_j – кількість ресурсів, яка розподіляється в j – му напрямку розміщення;

b_i – об'єм засобів, який відноситься до розподілу;

c_{ij} – дохідність (витратність) по j – й статті балансу.

Для вирішення даної задачі необхідно структурувати баланс банку за основними статтями, як показано у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Згрупований баланс банку для побудови оптимізаційної моделі

Портфель запозичених грошових коштів	Позначення	Портфель залучених грошових коштів	Позначення
Грошові кошти та їх еквіваленти	x_1	Статутний капітал	y_1
Кошти в інших банках	x_2	Міжбанківські кредити	y_2
Кредитний портфель	x_3	кошти юридичних осіб на вимогу	y_3
Портфель цінних паперів	x_4	строкові кошти юридичних осіб	y_4
Інші активи	x_5	кошти фізичних осіб на вимогу	y_5
		строкові кошти фізичних осіб	y_6
		Інші	y_7
Всього активів		Всього пасивів	

Ця структура дозволить визначити дохідність різних складових активів банку та витратність зобов'язань. Структура балансу дозволяє розподілити активи банку на різні категорії, такі як грошові кошти, кредити, інші фінансові

активи, інвестиції у цінні папери. З пасивами визначаються депозити, короткострокові та довгострокові зобов'язання.

За допомогою цієї структури банк може оцінити доходність та витратність кожної конкретної категорії та раціонально розподілити ресурси для оптимізації депозитного портфеля та забезпечення ефективного управління.

Банки діють у відповідності з законодавчими та нормативними вимогами, тому будь-яка модель оптимізації повинна базуватися на виконанні економічних нормативів, які регулюють їхню діяльність. Сформулюємо обмеження для подальших розрахунків, використовуючи нормативні значення коефіцієнтів як межі. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 - Система обмежень за нормативами банківської діяльності

Коефіцієнт	Обмеження
Коефіцієнт рівня власного капіталу в пасивах (8 – 20 %)	$0.08 \leq K_1 \leq 0.2$
Коефіцієнт надійності (10-30 %)	$0.1 \leq K_2 \leq 0.3$
Доля статутного капіталу у власному (15-70 %)	$0.15 \leq K_3 \leq 0.7$
Мультиплікатор капіталу (12 - 20)	$12 \leq K_4 \leq 20$
Коефіцієнт максимального розміру виданих міжбанківських кредитів (≤ 2)	$K_5 \leq 2$
Коефіцієнт залежності ресурсної бази від залучених міжбанківських кредитів (≤ 20 %)	$K_6 \leq 0,2$
Співвідношення високоліквідних активів та міжбанківських кредитів до загальних активів (≥ 20 %)	$K_7 \geq 0,2$
Співвідношення високоліквідних активів та зобов'язань на вимогу (≥ 20 %)	$K_8 \geq 0,2$
Коефіцієнт стабільності ресурсної бази (> 1)	$K_9 \geq 1$
Співвідношення власного капіталу до строкових депозитів (15-20 %)	$0.15 \leq K_{10} \leq 0.2$
Коефіцієнт кредитної активності (65-85%)	$0.65 \leq K_{11} \leq 0.85$
Використання залучених та запозичених коштів (≥ 75 %)	$K_{12} \geq 0,75$

Отже, в результаті кількісного аналізу та моделювання, керівництво банку має отримати оптимальну структуру портфеля зобов'язань та інформацію про необхідні умови для досягнення такої структури та допустимих рівнів ризику на практиці.

Оптимізація портфелів залучених і запозичених коштів комерційного банку є процесом визначення та досягнення оптимальної структури цих портфелів, враховуючи фінансові обмеження. Основна мета та завдання

оптимізації полягають в досягненні та підтриманні найкращих фінансових показників діяльності банку.

Для кількісної оцінки ризику портфелів залучених і запозичених коштів банку та інтегрального ризику за портфелем зобов'язань рекомендується використовувати формули середньоквадратичного відхилення та коефіцієнта варіації. Оптимальна структура портфелів визначається в умовах мінімізації ризиків при певному рівні витрат, дотриманні нормативів ліквідності та норм обов'язкового резервування, а також інших фінансових показників.

Необхідно зауважити, що оптимізація цих портфелів має свої обмеження без урахування кількісних параметрів ризику ліквідності, ризику відсоткових ставок та особливостей зобов'язань банку в іноземних валютах. Оптимізація портфеля зобов'язань банку може бути ефективним інструментом для досягнення цілей системи збалансованого управління активами і пасивами, якщо буде розроблена складна математична модель управління зобов'язаннями..

Висновки до розділу 3

В даному розділі подано модель управлінських рішень, яка є наочною і може бути використана в банківській діяльності з урахуванням сучасних умов функціонування. Погляд на управління депозитними ресурсами банку як на модель з характеристиками, що можуть змінюватися, відкриває можливість уникнення нерозумного зростання витрат на відсотки внаслідок неправильних рішень та зменшення потенційних втрат від бездіяльності.

З метою удосконалення організаційної структури управління депозитними ресурсами банку було запропоновано здійснювати поетапно, починаючи від постановки завдань та вибору об'єкта і виду управління, закінчуючи прийняттям управлінських рішень щодо усунення виявлених відхилень. Визначено, що побудова ефективного фінансового механізму управління депозитними ресурсами має супроводжуватися подальшим вдосконаленням методики їх аналізу та прогнозування з урахуванням побудови дерева цілей.

Показано, що на основі оптимізаційної моделі можна сформувати більш ефективний портфель депозитів, що дозволяє підвищити операційну ефективність банку. Модель дозволяє вводити різні обмеження, пов'язані з внутрішніми або зовнішніми вимогами, і порівнювати комбінації термінів залучення ресурсів. Також наводяться індикатори оцінки стабільності депозитних ресурсів, на основі яких можливо здійснювати моніторинг депозитного портфеля банку.

Розглянуто оптимізаційну модель управління ресурсною базою АТ КБ «Приватбанк» з метою сформувати оптимально збалансовану ресурсну базу та визначити максимальний чистий процентний дохід. Зазначено, що запропоновані підходи дозволяють вирішити частину проблем аналізу та управління фінансовою діяльністю банку, а завдання щодо управління депозитними ресурсами комерційного банку є одним із ключових у банківському аналізі та менеджменту.

РОЗДІЛ 4

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИЧНИХ
ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

4.1. Розрахунок оптимального портфеля депозитів АТ КБ «Приватбанк» з заданими критеріями фінансової стійкості

Давайте розглянемо запропоновану модель на конкретному прикладі. Якщо банку потрібно видати кредит підприємству на суму 10 млн. грн. на термін 6 місяців з річною ставкою 25%, для оптимізації цієї задачі необхідно врахувати існуючі депозити для юридичних осіб:

- до запитання з процентною ставкою 0,1% річних;
- терміном на 1 міс. з процентною ставкою 10% річних;
- терміном на 3 міс. з процентною ставкою 11% річних;
- терміном на 6 міс. з процентною ставкою 13,2% річних.

Вклади в банку, за винятком щомісячної капіталізації відсотків, підлягають увазі. Важливо забезпечити ліквідність на поточному рівні з розкидом не більше 10% і дотримуватися заданого коефіцієнта трансформації. Припускаючи, що активи не резервуються, оскільки це позика першої категорії якості, а пасиви резервуються на рівні 6,5% в фонд обов'язкових резервів, основне завдання визначається як максимізація функції. У найзагальнішому вигляді, це завдання полягає в створенні оптимального портфеля депозитів на певний період, наприклад, на рік, з метою досягнення максимального прибутку банку. Для спрощення рішення задачі припускається, що витрати банку враховані в процентних ставках по кредитах і депозитах.

Відповідно до умови завдання, оскільки кредит розміщується на півроку, місячний депозит повинен бути привернутий 6 разів (виплата відсотків відбувається 6 разів), а тримісячний - 2 рази. Додатково, застосовується негласне правило використання залишків рахунків до межі в 10% від загальної суми залучених коштів. Рівняння прибутку банку матиме наступний вигляд:

$$F_n(\overline{A, \Pi}) = A_1 \left(1 + \frac{p_1}{2}\right) - 0.1 \times \Pi_1 \left(1 + \frac{g_1}{4}\right)^2 - \Pi_2 \left(1 + 6 \frac{g_2}{12}\right) - \Pi_3 \left(1 + 2 \frac{g_3}{12}\right)^3 - \Pi_4 \left(1 + \frac{g_4}{12}\right)^6 \rightarrow \max$$

де A_1 – розміщений актив;

p_1 – процентна ставка (25% річних).

G_i – процентна ставка i -го пасиву (до запитання, на місяць, на 3 міс., на півроку), т. е. $g_1 = 0,1\%$, $g_2 = 10\%$, $g_3 = 11\%$, $g_4 = 13,2\%$ річних.

Обмеженнями на дане рівняння будуть нормативні показники H_4 , $K_{пл}$ та $K_{кл}$. Поточні значення показників ліквідності по банку в 2022 році складають: $H_4 = 93,76\%$, $K_{пл} = 147,43\%$, $K_{кл} = 73,63\%$.

Депозити, що залучаються, повинні перевищувати або дорівнювати розміру наданих кредитів, враховуючи кошти, які спрямовуються на формування фондів обов'язкових резервів:

$$A \leq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3 + \Pi_4 - 0,065(\Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3 + \Pi_4)$$

Коефіцієнт трансформації можна представити у вигляді формули, використовуючи такі позначення та параметри

$$K_m = 1 - \frac{A}{\Pi_1 + 6\Pi_2 + 2\Pi_3 + \Pi_4}$$

Підстановкою конкретних числових значень в систему рівнянь ми отримаємо:

$$\left\{ \begin{array}{l} F_n(\overline{A, \Pi}) = A_1 \left(1 + \frac{0.15}{2}\right) - 0.1 \times \Pi_1 \left(1 + \frac{0.001}{4}\right)^2 - \Pi_2 \left(1 + 6 \frac{0.1}{12}\right) - \Pi_3 \left(1 + 2 \frac{0.11}{12}\right)^3 - \\ - \Pi_4 \left(1 + \frac{0.132}{12}\right)^6 \rightarrow \max \\ 20\% \leq H_4 \leq 93,76\% \\ 40\% \leq K_{пл} \leq 147.43\% \\ 60\% \leq K_{кл} \leq 73.63\% \\ K_m = 1 - \frac{A}{\Pi_1 + 6\Pi_2 + 2\Pi_3 + \Pi_4} \\ A \leq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3 + \Pi_4 - 0,065(\Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3 + \Pi_4) \\ A_a \geq 0; \Pi_b \geq 0 \end{array} \right.$$

Розрахунки виконані за допомогою програми Microsoft Office Excel, використовуючи інструмент «Пошук рішення», і результати представлені в табл.4.1.

Таблиця 4.1 - Результати розрахунків оптимізаційної моделі, млн. грн.

Коефіцієнт трансформації, K_T	Π_1 (до запитання)	Π_2 (30 дн.)	Π_3 (90 дн.)	Π_4 (180 дн.)	Прибуток
0,51	0,04081	0	10	0	0,0943
0,5	0	0	10	0	0,1351
0,4	0	0	6,666652	3,333348	0,1307
0,3	0	0	4,285698	5,714302	0,1275
0,2	0	0	2,499994	7,500006	0,1251
0,1	0	0	1,111103	8,888897	0,1233

Результати аналізу показують, що при встановлених обмеженнях найбільш вигідно залучати депозити на 90 та 180 днів, оскільки це не впливає на показники ліквідності. Наприклад, при коефіцієнті трансформації (K_T) рівному 0,3, найоптимальніше залучити 6,666652 млн. грн. на термін 3 місяці та 3,333348 млн. грн. на термін 6 місяців, отримавши при цьому прибуток у розмірі 0,4807 млн. грн. Змінюючи коефіцієнт трансформації, можна спостерігати за зміною структури пасивів, але при встановлених умовах найбільш вигідно залучати депозити на 3 та 6 місяців..

4.2. Пропозиції з удосконалення депозитної стратегії банків в Україні в умовах воєнного конфлікту

Підкреслюючи можливість підвищення ефективності депозитної стратегії ключових банків в Україні в умовах воєнного конфлікту шляхом поетапного збільшення інвестиційного ризику, одночасно зростаючи очікувану дохідність вкладених депозитних ресурсів. Цей підхід передбачає різноманітність використання депозитів населення та підприємств шляхом вкладення частини цих коштів у цінні папери на зарубіжних фондових ринках, зокрема у фондові

індекси, такі як Dow-Jones, S&P-500, NASDAQ. Ця стратегія розглядається як менш ризикована порівняно з іншими варіантами інвестування в акції іноземних компаній. За середньорічним приростом цих індексів на рівні 10-13%, можна очікувати значного зростання в іноземній валюті.

Зважаючи на низькі процентні ставки за валютними депозитами в Україні, які в даний момент коливаються в межах 1-2% річних, варто розглянути можливість збільшення відсоткової ставки до 3-4%. Це може спонукати економічних учасників збільшити попит та допомогти у збільшенні фінансового резерву банку. Оцінка середньорічного доходу в доларах США протягом періоду з 2012 по 2022 рік на основі показників Dow Jones (10,37%), Nasdaq (15,31%) та S&P500 (10,95%) підтверджує переваги інвестування в ці фінансові інструменти при низькому ризику. В даний момент максимальна ставка за валютними депозитами в українських банках складає 4% річних в доларах США. Такий крок може сприяти розв'язанню проблем, пов'язаних із зайвою валютною ліквідністю, особливо враховуючи обмеження кредитування в іноземній валюті в Україні. Головною метою цього заходу є зниження проблем, що виникають внаслідок надмірної валютної ліквідності.

Отже, якщо річна номінальна дохідність вкладень клієнтів становить 10%, після сплати податку на прибуток у розмірі 18%, чиста відсоткова ставка складе 8,2%. З іншого боку, при 4% річних за валютними депозитами можна отримати чистий прибуток у розмірі 4,4% річних в доларах США. Це виглядає перспективно для валютних вкладень, особливо враховуючи обмеження використання валюти банками для фізичних осіб через регулювання НБУ та дозвіл лише для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Щодо вкладень у валютні ОВДП, їхня дохідність становить до 3,5% річних, але банки в середньому сплачують 1,5% річних вкладникам.

Отже, в даному контексті банки можуть очікувати максимальну дохідність на рівні 2% в доларах США від вкладених коштів в ОВДП. Протилежно, вкладення частини коштів в іноземний фондовий ринок з низьким рівнем ризику може призвести до очікуваної прибутковості удвічі вище. Це не лише сприятиме підвищенню ефективності управління валютними депозитами клієнтів, але й

допоможе вирішити проблеми, пов'язані з інвестуванням валютних ресурсів у збільшення обсягів видачі кредитів.

При порівнянні доходності в гривні виявляється, що банки в середньому отримують трошки більше прибутку, але збільшуються ризики через можливу девальвацію гривні. У 2022 році середня доходність гривневих ОВДП для банків складає приблизно 15%, у той час як середні ставки за депозитами трошки перевищують 10%. Загалом, банки отримують в середньому близько 5% прибутку з гривневих депозитно-інвестиційних операцій. Важливо відзначити, що ризики, пов'язані з придбанням гривневих ОВДП для банків, значно зростають через швидкий ріст інфляції та можливу девальвацію гривні.

Давайте розрахуємо економічну ефективність від інвестування валютних депозитів клієнтів у індекси фондових бірж. Для приваблення клієнтів рекомендується підвищити ставку за депозитами до 5%. При залученні 100 млн доларів США та інвестуванні їх у індекси фондових бірж (Dow-Jones, S&P-500, NASDAQ), чистий прибуток банку (після вирахування 18% податку на прибуток) буде наступним:

1. Розмір депозиту: 100 млн доларів США
2. Ставка за депозитами: 5%
3. Номінальний річний прибуток від депозитів: 5 млн доларів США (100 млн × 5%)
4. Податок на прибуток (18%): 0.9 млн доларів США (5 млн × 18%)
5. Чистий прибуток: 4.1 млн доларів США (5 млн - 0.9 млн)

Отже, чистий прибуток банку від інвестування валютних депозитів клієнтів у індекси фондових бірж становитиме 4.1 млн доларів США на рік.

Прибуток = (100 млн. дол. США × 0,1 – 100 млн. дол. США × 0,05) × 0,82 = 4,1 млн дол США

Так, отримавши доходність вкладень у фондові індекси на рівні 10%, можна очікувати чистого прибутку в розмірі 4.1 мільйона доларів США (приблизно 150 мільйонів гривень за офіційним курсом НБУ). Це значущо може підвищити прибутковість та знизити ризики неповернення коштів кредиторами, якщо ці

кошти будуть спрямовані на кредитування. Враховуючи потенційно високий рівень доходу, такий підхід може бути ефективним засобом оптимізації депозитної політики банку.

Така стратегія буде відповідною для державних банків, оскільки вони мають більше фінансових ресурсів для інвестування у фондові індекси. Приватним банкам також буде доцільно скористатися цим підходом для диверсифікації своєї діяльності, не ризикуючи надто значними сумами при залученні фізичних та юридичних осіб та уникнувши ризику неповернення коштів.

Напрями поліпшення ефективності депозитної політики банків, які включають в себе впровадження та розширення інноваційних банківських послуг, можуть бути наступними:

1. Цифрові банківські рішення: Розробка та впровадження цифрових банківських сервісів, таких як мобільні додатки, інтернет-банкінг, та інші зручні інструменти, які сприяють зручності клієнтів та автоматизації банківських операцій.
2. Розвиток онлайн-послуг для управління депозитами: Забезпечення можливості відкриття та управління депозитами онлайн, що спростить процес для клієнтів і дозволить їм здійснювати операції з будь-якого пристрою.
3. Персоналізовані фінансові послуги: Використання аналітики та штучного інтелекту для надання персоналізованих рекомендацій щодо оптимальних депозитних рішень відповідно до потреб та фінансового стану клієнта.
4. Збільшення ставок на депозити: Запровадження конкурентоспроможних відсоткових ставок для приваблення клієнтів та стимулювання їхніх вкладень.
5. Екологічно чутливі продукти: Впровадження екологічно орієнтованих депозитів або «зелених» фінансових інструментів, які сприяють розвитку сталої економіки.

6. Розширення співпраці: Установлення партнерства з технологічними компаніями або фінтех-стартапами для спільного розвитку інноваційних банківських рішень.
7. Оптимізація процесів: Використання технологій для оптимізації внутрішніх процесів, що дозволить банкам зменшити витрати та покращити якість обслуговування клієнтів.

Ці стратегії можуть допомогти банкам не лише приваблювати нових клієнтів, але й забезпечувати задоволення інноваційними та зручними послугами для існуючих клієнтів [49].

Впровадження нових депозитних продуктів визначає ефективність роботи банку щодо залучення додаткових фінансових ресурсів та сприяє його конкурентоспроможності на ринку банківських послуг. Зміцнення капітальної бази та вдосконалення депозитної політики вітчизняних банків, а також інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір, в значній мірі залежать від зростання обсягів капіталу. Забезпечення достатнього рівня капіталу дозволяє банку зберігати платоспроможність і позитивно впливати на рівень надійності банківської установи.

Банкам рекомендується активно вивчати та впроваджувати нові депозитні продукти, що відповідають потребам клієнтів та ринковим умовам. Також важливо розвивати механізми залучення додаткових грошових коштів через інноваційні підходи до привертання клієнтів та створення привабливих умов для зберігання коштів. Це може включати в себе розробку спеціальних пропозицій, програм лояльності, та використання сучасних технологій для полегшення доступу клієнтів до банківських послуг.

Такий підхід сприятиме не лише зміцненню капіталу банку, але і підвищить його конкурентоспроможність [50].

На нашу думку, банки можуть ефективно покращити свою депозитну політику та розширити депозитний портфель, використовуючи можливість привертати депозити клієнтів у іноземній валюті. Це можна реалізувати через відкриття вкладу у відповідному додатку банку з подальшим розміщенням коштів на 3-місячний депозит.

Такий підхід дозволить суттєво покращити ліквідність великих банків України, оскільки це призведе до вивільнення значних гривневих ресурсів. Отримані кошти можна буде ефективно використовувати для кредитування реального сектора економіки країни або для інвестування у державні цінні папери, причому очікується зростання доходності цих облігацій у 2023 році.

На сьогоднішній день, багато українських банків використовують можливість, яку надає Національний банк України (НБУ), організувати для своїх клієнтів можливість придбання іноземної валюти з одночасним розміщенням її на депозит на термін від 3 місяців або більше. Ця нова послуга швидко здобула популярність серед банківських клієнтів. За офіційними даними, щоденно українці продовжують приблизно від 6 до 10 мільйонів доларів США з подальшим розміщенням їх на депозит на період від 3 місяців і більше.

Причина зрозуміла: банки реалізують валюту за більш вигідним курсом, ніж обмінники. Зараз існують офіційні обмеження, згідно з якими банк може продавати долари або євро лише на суму, еквівалентну 100 тис. грн. Однак це обмеження стосується конкретного банку, а не конкретної особи. Таким чином, покупець, який має намір придбати валюту вище встановленого ліміту, може відкрити кілька депозитів в різних банках, які продають долари або євро..

Чинні програми для конвертації гривні в валюту мають свої недоліки, включаючи той факт, що багато банків, зокрема великі, установлюють майже нульову річну прибутковість для депозитів (0,01–0,1%). Крім того, деякі банки (хоча їх небагато) враховують комісію за обмін на рівні 0,5–1%. В результаті вкладник не лише не отримує прибуток, але часом може стикатися з негативною прибутковістю. [51].

У той же час, обмінний курс для таких вкладів практично збігається з офіційним і становить приблизно 37,3–37,6 грн/долар. Таким чином, можна придбати валюту на 2,5–3 грн дешевше, ніж на готівковому ринку. Важливо відзначити, що термін трьох місяців не є дуже тривалим для «заморожування» грошей у банку, і після цього вкладник отримає доступ до своїх коштів, володіючи можливістю їх зняття чи конвертації назад у гривні. Крім того, валюту можна знову розмістити на іншому депозиті з більш вигідними умовами [52].

Отже, збільшення обсягу депозитів, зокрема тих, що розміщуються на термін до 1 року в іноземній валюті, свідчить про значний попит на безготівкову валюту. Це пояснюється тим, що більшість населення використовує іноземну валюту як інструмент для збереження і заощадження, уникаючи більш високої інфляції, яка є характерною для гривні.

Отже, для всіх системно важливих банків України рекомендується активно пропагувати можливість відкриття депозитних вкладів через онлайн-додаток, зокрема, для залучення гривневих ресурсів. Це не лише спрощує і прискорює процес відкриття вкладу, але й зменшує необхідність фізичного відвідування банківських відділень. Навіть при номінальній доходності вкладів на рівні 0,01%, ця послуга залишається привабливою для клієнтів, оскільки вони керуються можливістю придбати іноземну валюту з вигодою до 10%, порівняно з обмінниками. Додатковим стимулом є забезпечення можливості замовлення готівкової валюти в онлайн-додатку, що додає зручності клієнтам, які можуть замовляти валюту безпосередньо з додатку, а не відвідуючи фізично відділення банку.

Отже, якщо банк купує валюту в Національному банку України для видачі клієнту у вигляді готівки, і курсова різниця складає 0,89 грн на 1 долар США, то відповідна операція може бути вигідною для банку.

Додатково, якщо банк використовує гривневі активи, отримані від клієнтів при покупці валюти, і розміщує їх у короткострокових облігаціях внутрішніх державних позик зі ставкою 16% річних на строк до трьох місяців, то це також може призвести до додаткової прибутковості для банку.

Наприклад, якщо банк розмістить на депозит 100 млн доларів США з подальшим вкладанням коштів у короткострокові ОВДП, він матиме можливість отримати прибуток за три місяці. Однак конкретні цифри прибутковості залежать від різних факторів, таких як курсові коливання, ринкові умови та інші фінансові чинники.:

$$\text{Прибуток} = 100 \text{ млн. дол. США} \times (0,89 + 37,45 \times 0,164) \times 0,82 = 195,81 \text{ млн грн}$$

Таким чином, реальна прибутковість вказаної операції становитиме 5,23% за 3 місяці, що еквівалентно 20,92% річних. Це може значно покращити фінансове становище банків, при умові успішного використання цього інструменту. Банки також можуть покращити зручність для клієнтів, надаючи їм можливість відкривати вклади в онлайн-додатках та замовляти валюту у відділеннях заздалегідь. Водночас, важливо враховувати різноманітні фактори, які можуть вплинути на фінансові ризики та прибутковість банку.

Приваблення клієнтів до депозитних вкладень може бути значно підвищено шляхом запропонування безвідсоткових кредитів на 1-2 місяці при умові утримання депозиту протягом 6 місяців чи більше. Ця послуга фактично надає можливість взяти кредит, використовуючи депозит як заставу. Для банку така угода не несе значних ризиків, оскільки у випадку невиконання кредиту, банк може використати депозит клієнта для погашення боргу. Клієнт отримує вигоду в тому, що на його депозитні кошти нараховуються відсотки, і він може користуватися кредитом без відсотків протягом кількох місяців. Важливою умовою такої угоди буде надійність клієнта, оскільки в разі невиконання банк має можливість взяти необхідні кошти з його депозиту.

Звісно, в разі запровадження безвідсоткових кредитів під заставу депозиту, банки можуть зазнавати певних фінансових втрат. Це зумовлено тим, що частина клієнтів скористається цією послугою, знижуючи потенційний дохід банку від вкладених грошей.

У вашому розрахунку втрати від втрати можливого доходу від депозитів на 100 млн гривень за 2 місяці складають приблизно 2,7 млн гривень при умові, що 30% клієнтів скористаються таким кредитом. Такий підхід може зменшити потенційний дохід банку від вкладів, проте він може бути компенсований підвищенням кількості клієнтів, які обирають цей банк через доступність безвідсоткового кредиту:

$$\text{Альтернативні втрати} = 100 \text{ млн. дол. США} \times 0,3 \times 0,166 = 800 \text{ тис. грн}$$

При вказаних умовах втрати доходу з 100 млн дол. США становитимуть 800 тис. грн або 0,8%. Ця невелика втрата компенсується збільшенням

депозитної бази банку, оскільки умови передбачають розміщення депозиту на період більше 6 місяців. В такому випадку економічна ефективність запропонованих заходів оцінюється як дана сума:

$$\text{Ефект} = 4,1 \times 36,5686 + 195,81 - 0,8 \times 36,5686 = 316,48 \text{ млн грн}$$

При залученні депозитів на суму 100 млн дол. США від клієнтів та їх подальшому розміщенні в інвестиційні інструменти фондового ринку США, а також при залученні 100 млн дол. США коштів від клієнтів і спрямуванні 30% цієї суми на кредитування під заставу депозитів, кожен з банків матиме можливість отримати додатковий прибуток приблизно на суму 316,48 млн гривень.

Отже, наші запропоновані заходи спрямовані на підвищення ефективності та привабливості банків для клієнтів, які розглядають можливість розміщення депозитів. Ці заходи включають наступні кроки з боку менеджменту банків:

1. Впровадження інвестування валютних депозитів клієнтів у надійні фінансові інструменти, зокрема, індекси фондових бірж США.
2. Забезпечення можливості для клієнтів купувати іноземну валюту з подальшим розміщенням на депозит на період від 3 місяців, а також здійснювати інвестування гривневих активів у державні фінансові інструменти
3. Введення послуги взяття кредитних позик без відсотків на строк до 2 місяців за умови розміщення на депозит коштів клієнтів на суму, яка не перевищує суму, на яку був відкритий депозитний вклади.

Запровадження цих заходів сприятиме зниженню надмірної ліквідності, особливо в іноземній валюті, яка є характерною для банківської системи України. Крім того, рекомендується спрямовувати додаткові фінансові ресурси на маркетингове позиціонування власних депозитних продуктів. Це дозволить максимально розповсюдити інформацію про нові депозитні послуги та залучити більше клієнтів.

4.3. Визначення оптимальної структури залучених ресурсів АТ КБ «Приватбанк»

Для створення оптимізаційної моделі управління ресурсами АТ КБ «Приватбанк» використовується програма Microsoft Office Excel, зокрема інструмент «Пошук рішення».

Мета цієї моделі полягає у створенні збалансованої ресурсної бази банку та визначенні найбільш оптимальних параметрів для досягнення максимального процентного доходу.

Для вирішення цієї задачі необхідно створити звіт про фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» за окремими статтями, а також визначити прибутковість окремих активів банку та витратність його зобов'язань. Ці дані будуть використані для подальшого створення цільової функції, що дозволить максимізувати доходи та оптимізувати ресурсну базу. (табл. 4.2).

Це досить технічне рішення, яке вимагає використання лінійного програмування для оптимізації структури депозитів. За допомогою зазначених обмежень та даних балансу за 2022 рік можна сформулювати математичну модель, яка допоможе знайти оптимальну стратегію для максимізації прибутку та створення оптимальної структури депозитів у банку.

Таблиця 4.2 - Вихідні данні АТ КБ «Приватбанк»

Найменування групи статей	Умовне визначення	на 31.12.2022 р., млн. грн
Грошові кошти та їх еквіваленти	x_1	96380
Заборгованість банків	x_2	103837
Кредити та аванси клієнтам	x_3	68084
Інвестиційні цінні папери	x_4	239752
Інші активи	x_5	29543
Усього активів		540596
Власний капітал	y_1	57789
Заборгованість перед банками	y_2	128
кошти юридичних осіб на вимогу	y_3	116822
строкові кошти юридичних осіб	y_4	14209
кошти фізичних осіб на вимогу	y_5	251748
строкові кошти фізичних осіб	y_6	88584
Інші пасиви	y_7	11316
Усього пасивів		540596

Виходячи з показників табл. 4.2 складемо цільову функцію:

$$F = 0 \times x_1 + 0,0107 \times x_2 + 0,261 \times x_3 + 0,063 \times x_4 + 0 \times x_5 + 0 \times y_1 - \\ - 0,024 \times y_2 - 0,049 \times y_3 - 0,066 \times y_4 - 0,0062 \times y_5 - 0,09 \times y_6 - 0,0003 \times y_7 \rightarrow \max.$$

Це важливий крок в оптимізації, де враховується реалістичні обмеження, такі як статутний капітал та необхідність додатних значень для складових. Введення додаткових обмежень, які гарантують додатні значення для кожної складової, а також врахування рівності активів і пасивів, робить вашу модель більш конкретною та реалістичною.

Використання інструмента «Пошук рішення» для визначення оптимальних значень складових депозитної бази та максимального чистого процентного прибутку є важливим кроком у стратегічному управлінні ресурсами банку. Це дозволяє банку оптимізувати свою діяльність для досягнення максимального фінансового результату при врахуванні різних обмежень та умов.

Система обмежень, яка включає:

- коефіцієнт рівня власного капіталу в пасивах
- коефіцієнт надійності
- долю статутного капіталу у власному
- мультиплікатор капіталу
- співвідношення загальних активів та статутного капіталу
- максимального розміру виданих міжбанківських кредитів
- співвідношення високоліквідних активів до загальних активів
- співвідношення високоліквідних активів та зобов'язань на вимогу
- співвідношення власного капіталу до строкових депозитів
- коефіцієнт кредитної активності буде наступною

$$0.08 \leq K_1 \leq 0.2$$

$$0.1 \leq K_2 \leq 0.3$$

$$0.15 \leq K_3 \leq 0.7$$

$$12 \leq K_4 \leq 20$$

$$K_5 \leq 2$$

$$K_6 \geq 0,2$$

$$K_7 \geq 0,2$$

$$0.15 \leq K_8 \leq 0.2$$

$$0.65 \leq K_9 \leq 0.85$$

Проведемо порівняння фактичних та оптимальних показників балансу АТ КБ «Приватбанк» (табл. 4.3).

Таблиця 4.3 - Оптимальні та фактичні дані балансу АТ КБ «Приватбанк», млн. грн.

Статті	Фактичні дані	Оптимальний план	Відхилення
Грошові кошти та їх еквіваленти	96380	97285	905
Заборгованість банків	103837	104909	1072
Кредити та аванси клієнтам	68084	68520	436
Інвестиційні цінні папери	239752	241091	1339
Інші активи	29543	28791	-752
Усього активів	540596	540596	0
Власний капітал	57789	57789	0
Заборгованість перед банками	128	342	214
кошти юридичних осіб на вимогу	116822	117387	565
строкові кошти юридичних осіб	14209	14943	734
кошти фізичних осіб на вимогу	251748	250914	-834
строкові кошти фізичних осіб	88584	89579	995
Інші пасиви	11316	9724	-1592
Усього пасивів	540596	540596	

Отже, по фактичних даних 2022 року чистий процентний дохід склав 43686 млн. грн., а по оптимальному плану, при заданому рівні доходності та витратності, 44036 млн. грн., що більше на 350 млн. грн (рис. 4.1.).

Враховуючи дані з табл. 4.3, можна визначити, що в структурі активів спостерігається зростання обсягу міжбанківських кредитів, кредитного

портфеля, грошових коштів та коштів в інших банках, в той час як інші активи зменшилися. Збільшення кредитного портфеля на 436 млн. грн. та портфеля цінних паперів на 1339 млн. грн. пов'язано з потребою розміщення залучених депозитних ресурсів.

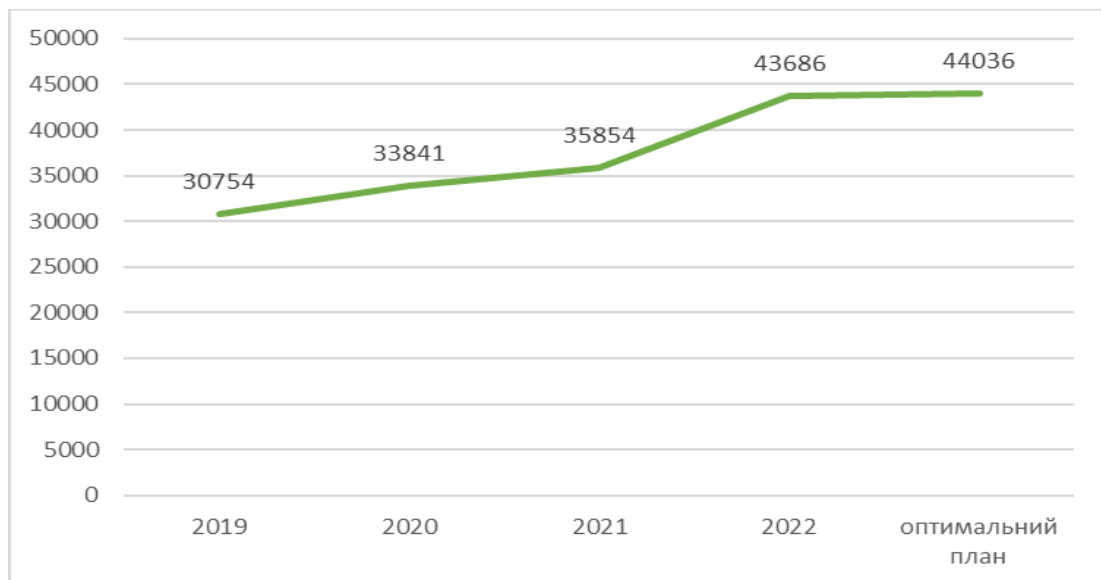

Рис. 4.1- Динаміка чистого процентного доходу до та після оптимізації

Реструктуризація пасиву балансу банку буде мати наступні особливості. АТ КБ «Приватбанк» потребує додаткової капіталізації для забезпечення стійкості його функціонування та зменшення негативного значення власного капіталу. Це можливо за рахунок зменшення непокритих збитків банку..

Оптимізація структури зобов'язань призвела до скорочення найбільш ризикованих за нестабільним строком розміщення елементів. Зокрема, зменшився обсяг коштів фізичних осіб на вимогу на -834 млн. грн. і зменшення інших зобов'язань на -1592 млн. грн.

Ці дані з оптимізаційної моделі вказують на необхідність проведення подальшої реструктуризації балансу банку для досягнення оптимального рівня.

Модель управління структурою депозитних ресурсів банку вирішує комплекс завдань, включаючи визначення оптимальної конфігурації активів і пасивів, спрямовану на максимізацію доходності та урахування ризиків активів. Крім того, вона допомагає вирішити питання щодо залучення нових видів пасивів чи розміщення наявних ресурсів в конкретні активи. Така модель також

дозволяє проводити оперативне планування банківської діяльності та оцінювати якість управління активами і пасивами.

Впроваджена комплексна оптимізаційна модель управління депозитними ресурсами розширює можливості аналізу, планування і контролю управління ними. Застосування сучасного програмно-технічного забезпечення робить цей підхід простим, ефективним та адаптивним, що дозволяє ефективно приймати відповідні управлінські рішення вчасно.

Для досягнення результатів оптимальної моделі, менеджмент банку повинен постійно вирішувати наступні завдання:

- Розширення спектру портфелів, з яких залучаються і позичаються кошти, враховуючи економічні нормативи та внутрішні банківські обмеження.
- Визначення джерел формування ресурсів з мінімальними витратами та розміщення цих коштів у найбільш дохідних активах.
- Постійний контроль над витратами у портфелі залучених та позичених коштів, аналіз їхньої зміни та оцінка ефективності.
- Аналіз та оновлення структури та динаміки ресурсної бази, моделювання руху зобов'язань та джерел ресурсного забезпечення.
- Визначення рівня та меж прийняттого ризику для портфеля залучених та позичених коштів, що допоможе керувати його стабільністю.

Отже, імплементація розробленої оптимізаційної моделі в діяльність АТ КБ «Приватбанк» дозволить ефективно створити депозитну базу, що в свою чергу призведе до максимізації прибутку та удосконалення процесу управління депозитною політикою в цілому.

Висновки до розділу 4

Для оцінки ефективності впровадження запропонованих методичних підходів до управління депозитними ресурсами АТ КБ «Приватбанк», у розділі були визначені фактори, які впливають на рівень залучених банківських ресурсів, і розраховані оптимальні значення структури залучених ресурсів банку.

Вказано, що за допомогою оптимізаційної моделі можна створити більш ефективний портфель депозитів, що призводить до підвищення операційної ефективності банку. Модель дозволяє вводити різноманітні обмеження, пов'язані з внутрішніми або зовнішніми вимогами, і порівнювати комбінації термінів залучення ресурсів.

Ефективним напрямком в розвитку депозитної діяльності банку стало б розширення кола вкладних рахунків з всілякими режимами функціонування, що збільшує можливості клієнта у використанні своїх коштів. На сьогоднішня банківська система досить розвинена але вимагає своїх вдосконалень та винаходів. Інноваційна продукція в банку є невід'ємним елементом ліквідності, та кроком до подальшого розвитку.

В результаті оптимізації балансу з метою управління структурою залучених ресурсів та найбільш прибуткового їх вкладення визначена потреба більшої капіталізації банку з метою забезпечення більш стійкого його функціонування та скорочення негативного значення власного капіталу, що можливо за рахунок скорочення непокритих збитків банку. Щодо оптимізації структури зобов'язань, то вона здійснена за рахунок зменшення найбільш ризикованих з точки зору нестабільного строку розміщення, а саме коштів фізичних осіб на вимогу у сумі 834 млн. грн, а також за рахунок зменшення інших зобов'язань на суму 1592 млн. грн.

Запропонована комплексна оптимізаційна модель управління депозитними ресурсами надає додаткові можливості для розширення аналізу, планування і контролю процесу управління діяльністю банку.

ВИСНОВКИ

В даній роботі було проведено теоретичне узагальнення та вирішення наукового завдання, яке полягало в розробці теоретичних основ та методичного і практичного інструментарію для процесу управління депозитними ресурсами банку. Це дало змогу сформулювати ряд висновків, які відображають розв'язання основних завдань дослідження відповідно до поставленої мети.

1. У ході проведеного дослідження було уточнено економічний зміст поняття «депозитні ресурси банку». Тепер це визначається як сукупність грошових коштів вкладників, які банк залучає на договірних умовах на певний строк або без визначення строку терміну. Ці кошти підлягають виплаті вкладникам, зазвичай з визначеним процентом, та забезпечують банк необхідним обсягом ресурсів для проведення активних операцій і виконання нормативних вимог згідно з чинним законодавством.

2. Встановлено, що формування депозитних ресурсів банку залежить від ряду внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх факторів відносяться стратегія та політика банку, організаційна структура, управлінські процеси, фінансовий стан і репутація банку, процентні ставки та умови розміщення коштів, наявність страхування вкладів, інформаційні та матеріальні ресурси. До зовнішніх чинників відносяться політична та соціальна стабільність, економічна ситуація в країні, державна політика, законодавча база, конкурентне середовище, фінансова здатність населення, регіональні відмінності в доходах та витратах, науково-технічний прогрес, демографічні показники тощо.

3. Управління депозитними ресурсами має на меті забезпечення достатнього притоку коштів для ефективного здійснення активних операцій банку на вигідних умовах, що визначені чинним законодавством, як істотну складову фінансової діяльності.

4. Доведено, що депозитні кошти становлять найсуттєвішу частину пасивів банку і їх обсяг у кілька разів перевищує власні фінансові ресурси установи. Практично вся притягнута сума коштів є ключовим джерелом формування ресурсів комерційного банку, спрямованих на реалізацію активних операцій.

5. Обов'язки банку становили 255,194 млрд грн на 31 грудня 2019 року. Порівняно з цифрами на 31 грудня 2022 року, вони зросли на 227,613 млрд грн або на 47,14%. Цей значний приріст ресурсів може свідчити про високу ефективність депозитного відділу банку у залученні ресурсів. Приріст депозитної бази відбувався переважно за рахунок збільшення коштів фізичних та юридичних осіб, що є позитивним трендом. Наприклад, кошти фізичних осіб зросли на 231,349 млрд грн і становили 471,970 млрд грн на 31 грудня 2022 року порівняно з 240,621 млрд грн на 31 грудня 2019 року, що становить збільшення на 49,02%. У період з 2018 по 2022 рік, АТ КБ «ПриватБанк» дотримувався всіх нормативів ліквідності.

6. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) залишався в стабільному стані протягом цього періоду, з найкращим показником у 2020 році, коли він перевищував норматив на 41,57 п.п. У 2022 році норматив Н6 зменшився на 4% порівняно з 2019 роком. Коефіцієнт покриття ліквідністю показував зростання у 2020–2021 роках (на 33,8 п.п. у 2020 році та на 6,53 п.п. у 2021 році). Проте, у 2022 році цей показник скоротився до 258,85%, але все ще перевищував норматив у майже 2,5 рази. Загалом, LCRBB у 2022 році зросла на 9% порівняно з 2019 роком. Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземних валютах зменшився починаючи з 2020 року (на 18,14 п.п. у 2021 році та на 17,82 п.п. у 2022 році). Це свідчить про зниження стійкості АТ КБ «ПриватБанк» до короткострокових ліквідних викликів, таких як можливий відтік іноземної валюти. У 2022 році LCRIB зросла на 124% порівняно з 2019 роком

7. Результати розрахунку коефіцієнта Гепу свідчать про те, що чутливість активів до змін процентних ставок не перевищує чутливість пасивів, оскільки значення коефіцієнта завжди менше 1. Лише у 2019 році він був рівний 1, а в подальших роках залишався нижчим, вказуючи на менший вплив змін процентних ставок на активи банку порівняно з його пасивами.

8. Рентабельність активів АТ КБ «Приватбанк» має позитивну тенденцію та відзначалася додатними значеннями протягом усього періоду аналізу. Найвищий показник був досягнутий у 2020 році і становив 0,11, вказуючи на успішну генерацію прибутку від активів банку.

9. Такі тенденції свідчать про динамічний розвиток банку та його здатність ефективно використовувати фінансові ресурси для забезпечення росту прибутковості та покриття операційних ризиків, що відображається в стабільності його фінансової структури та здатності впоратися із збільшеним рівнем ризику в банківській сфері.

10. Таким чином, головними напрямками вдосконалення процесу управління залученими коштами АТ КБ «Приватбанк» можна вважати наступні: оптимізацію структури балансу; відкриття нових видів рахунків за закордонним зразком; впровадження комплексного обслуговування клієнтів; впровадження трастових послуг; раціональне управління залишком коштів на рахунках.

11. Оптимізація ресурсної бази банку повинна здійснюватися за допомогою прийомів лінійного програмування. При цьому за основу оптимізації беруться витратність ресурсів та їх стабільність. Оптимальною буде така структура ресурсів, коли за наявних умов забезпечуватиметься максимальна стабільність ресурсної бази за її мінімальної відносної вартості. Ефективність оптимізації буде досягнута тільки у разі врахування всіх існуючих обмежень на ресурси та можливостей їх залучення

12. Подано модель управлінських рішень, яка є наочною і може бути використана в банківській діяльності з урахуванням сучасних умов функціонування. Погляд на управління депозитними ресурсами банку як на модель з характеристиками, що можуть змінюватися, відкриває можливість уникнення нерозумного зростання витрат на відсотки внаслідок неправильних рішень та зменшення потенційних втрат від бездіяльності.

13. З метою удосконалення організаційної структури управління депозитними ресурсами банку було запропоновано здійснювати поетапно, починаючи від постановки завдань та вибору об'єкта і виду управління, закінчуючи прийняттям управлінських рішень щодо усунення виявлених відхилень. Визначено, що побудова ефективного фінансового механізму управління депозитними ресурсами має супроводжуватися подальшим вдосконаленням методики їх аналізу та прогнозування з урахуванням побудови дерева цілей.

14. Показано, що на основі оптимізаційної моделі можна сформувати більш ефективний портфель депозитів, що дозволяє підвищити операційну ефективність банку. Модель дозволяє вводити різні обмеження, пов'язані з внутрішніми або зовнішніми вимогами, і порівнювати комбінації термінів залучення ресурсів. Також наводяться індикатори оцінки стабільності депозитних ресурсів, на основі яких можливо здійснювати моніторинг депозитного портфеля банку.

15. Розглянуто оптимізаційну модель управління ресурсною базою АТ КБ «Приватбанк» з метою сформувати оптимально збалансовану ресурсну базу та визначити максимальний чистий процентний дохід. Зазначено, що запропоновані підходи дозволяють вирішити частину проблем аналізу та управління фінансовою діяльністю банку, а завдання щодо управління депозитними ресурсами комерційного банку є одним із ключових у банківському аналізі та менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: підручн. / за ред. А.М. Герасимовича. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с..
2. Бицька Н.З. Проблеми формування і використання банківських ресурсів / Н.З. Бицька // Банківська справа. – 2020. – № 5. – С. 50-52.
3. Васильева, Н.Ф. Методика комплексного анализа привлеченных средств банка / Н.Ф. Васильева // Банковские услуги. – 2019. – № 8. – С.10-20.
4. Васильченко З.М. Визначення вартості ресурсів у комерційному банку / З.М. Васильченко // Фінанси України – 2020. – №12. – С. 45-101.
5. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: навч. пос. / О.В. Васюренко. – К.: Видавничий центр "Академія", 2011. – 320 с.
6. Васюренко О.В. Ресурсний потенціал комерційного банку / О.В. Васюренко // Банківська справа. – 2019. – № 1. – С. 58-64.
7. Вожжов А.П. Об управлении ресурсами коммерческого банка реструктуризацией его обязательств / А.П. Вожжов // Вісник Української академії банківської справи. – 2019. – № 2. – С. 62-68.
8. Вожжов А.П. Проблемные вопросы трансформации банковских ресурсов / А.П. Вожжов // Вісник Української академії банківської справи. – 2018. – № 1. – С. 33-39.
9. Вожжов, А.П. Інвестиційне кредитування комерційних банків: зміст і вимоги до формування ресурсної бази / А.П. Вожжов // Банківська справа. – 2017. – № 1. – С. 73-80.
10. Вожжов А.П. Використання змінної частини поточних пасивів банків як інвестиційних ресурсів / А.П. Вожжов // Вісник Національного банку України. – 2018. – № 12. – С. 18-22.
11. Вожжов А.П. Депозити до запитання у формуванні стабільної і керованої ресурсної бази банків / А.П. Вожжов // Вісник Національного банку України. – 2019. – № 11. – С. 5-8.

12. Вожжов А.П. Дослідження процесів формування поточних пасивів комерційного банку / А.П. Вожжов // Банківська справа. – 2017. – № 5. – С. 48-53.
13. Вожжов А.П. Про моделювання процесів трансформації ресурсів комерційного банку / А.П. Вожжов // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2019. – № 4. – С. 134-138.
14. Вожжов А.П. Управление трансформацией банковских ресурсов при монетарном стимулировании экономического роста / А.П. Вожжов // Финансовые риски. – 2016. – №12. – С. 42-62.
15. Вожжов А.П. Формування ресурсів комерційних банків [Текст] / А.П. Вожжов // Фінанси України. – 2018. – №1. – С. 116-130.
16. Волошин І.Н. Рішення ділеми «ліквідність - дохід» для банківських ресурсів з логнормальним розподілом / І.Н. Волошин // Банківська справа. – 2019. №6. – С. 39-43.
17. Галіцейська, Ю.М. Оптимізація роботи банків із залучення депозитів населення в умовах фінансової кризи / Ю.М. Галіцейська // Банківська справа. – 2019. – № 6. – С. 85-91.
18. Герасимова Е.Б. Обеспечение эффективности контроля ресурсов коммерческого банка / Е.Б. Герасимова // Финансы и кредит. – 2020. – № 22. – С. 47-51.
19. Гузов К.О. Депозитный портфель банка: совершенствование методов и инструментов формирования / К.О. Гузов // Банківська справа. – 2018. – N 2. – С. 62-68.
20. Гузов К.О. Актуальные вопросы формирования депозитной базы коммерческого банка / К.О. Гузов // Банківська справа. – 2018. – № 7. – С. 16-28.
21. Депозитна політика АТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http // 10.10.0.128 /](http://10.10.0.128/) – Назва з внутрішньої сторінки сайту АТ КБ «Приватбанк»

22. Дзюблюк, О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку / О.В. Дзюблюк // Фінанси України. – 2020. – №5. – С. 129-137.
23. Дмитрієва О.А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О.А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2017. – № 5 – С. 138-144
24. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб. /; за ред. О.В. Васюренко – Київ: «Знання», 2006. – 463с..
25. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: навч. посіб. / А.О. Єпіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.
26. Заруба О.Д. Банківський менеджмент та аудит: навч. пос. / О.Д. Заруба.- К.: Видав. Лібра, – 1996. – 224 с.
27. Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 07.12.2004 № 598 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
28. Кириленко В.П. Бухгалтерський облік – важлива частина інформаційного забезпечення управління депозитними операціями в банках / В.П. Кириленко // Наукові записки. – 2016. – № 16. – С.54-58.
29. Кириленко, В.А. Депозитна політика комерційного банку / В.А. Кириленко // Банківська справа. – 2021. – № 2. – С. 29-36.
30. Кондратюк С.А. Компетенції казначейства держави та казначейства комерційного банку, особливості їхніх структур [Електронний ресурс]: / НБУ ім. Вернадського – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/18_10/209_Kondratiuk_18_10.pdf
31. Олійник Д.І. Ресурсна база українських комерційних банків як джерело ліквідності / Д.І. Олійник // Банківська справа. – 2020. – № 1 – С. 28-35.
32. Операції комерційних банків: підручн. /; за ред. д. е. н., професора А. М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2013. – 543 с
33. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності : навч. пос. / І.М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2012. – 644 с..

34. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу // www.rada.gov.ua.

35. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: Постанова Правління НБУ від 03.12.2003 № 516 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>.

36. Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2022 рік [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://privatbank.ua/ua/about/finansovaja-otchetnost/>

37. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку : Навчальний посібник. / І.В. Сало, О.А. Криклій – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 314 с.

38. Торяник Ж.І. Методи управління залученими ресурсами банківської установи [Електронний ресурс]: / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9._EISN_2007/Economics/21401.doc.htm.

39. Фінансовий облік та звітність у банках: навч. посіб. / Національний банк України; за ред. Г.П. Табачук, О.М. Сарахман. – К.: УАБС НБУ, 2007. – 430 с.

40. Третуб Д.В. Тенденції розвитку сучасного ринку депозитів // Фінанси України. – 2022. – № 10. – С. 139-143.

41. Лунякова Н.А. Количественная оценка депозитного риска в банковской деятельности] / Н.А. Лунякова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2019 рік. – Том 1. – с. 68

42. Васюренко О.В. Современные методы управления банковскими ресурсами: навч. пос. / О.В. Васюренко. – Харьков: Гриф, – 2007. – 287с.

43. Лютий І.О. Депозитний ринок в інвестиційній політиці економічного зростання / О.І. Лютий // Фінанси України – 2020. – №6. – С. 3-9.

44. Шевалдіна В.Г. Погляд на альтернативні джерела формування ресурсів / В.Г. Шевалдіна // Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України». - м. Суми, УАБС НБУ. - 2022. - С. 120-121

45. Стрілець Т.М. Використання чинника еластичності банківських депозитів при формуванні ресурсної бази банків // Актуальні проблеми економіки. – 2021 рік. – №1(79). – с. 203-209.

46. . Основні показники діяльності банків в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807.

47. Показники банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs&show=2016&Itemid=112.

48. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

49. Ларіонова К. Л., Донченко Т. В. Аналіз та тенденції розвитку депозитного ринку України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 2. С. 159-167

50. Матлага Л. О., Васирина П. В. Проблеми та тенденції розвитку депозитної політики банківських установ України. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2022. Том 15. № 1. С. 274-283

51. Купівля доларів під депозит: про що мовчать банки і розповідають їх клієнти. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/valyutnyy-kvest-kak-ukraincy-pokupali-dollar-y-pod-depozit-i-teper-ih-volnuet-bolshe-vsego/>

52. До банку чи до кишені: як купити валюту та щось заробити на ній в умовах війни. Mind.ua. URL: <https://mind.ua/publications/20250665-do-banku-chi-do-kisheni-yak-kupiti-valyutu-ta-shchos-zarobiti-na-nij-v-umovah-vijni>

Додаток А

Звіт про фінансовий стан

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резерви та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

Звіт про прибуток або збиток

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

